

Első ige.

Munka és pihenés.

„Nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem, a míg nappal van; eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik.” (Ján. 9, 4)

„Ott aztán nem kevés időt töltöttek a tanítványokkal.” (Ap. Csel. 14, 28.)

Mint Isten minden gyermekének, úgy igehirdető, pásztori szolgálatot teljesítő szolgájának életében is egészséges viszonyban kellene e kettőnek egymáshoz állania: a munkának és a pihenésnek.

A közhit szerint Isten szolgájának irigylésreméltó kényelemben telnek napjai. E közhit legkivált kettőben leli magyarázatát. Egyrészt abban, hogy e szolgálat nagyobb százaléka nem a nyilvánosság előtt végeztetik. Másrészt abban, hogy a háború előtti „boldog” idők hovatovább kitermelték az árnyékos ambitus csendesen szemlélődő papi típusát.

Istennek legyen hála, lassanként javul a közfelfogás. Nemcsak híveink kezdik értékelni a lelkes munkáját. E világ fiai is felfigyelnek Isten szolgálóinak mind gyakrabban hangzó és mind mélyebben szántó szavaira. A csendes szemlélődést friss ütemű, ébresztő cselekedetek váltják fel. A komoly tartalmú, meggyőződésből fakadó, belső élményeket hirdető bizonyosságtételek háborgásba hozzák a sima tükörfelületeket féltve, féltékenyen őrző vizeket, újjászületést sürgetnek, helyenként tényleg új életet is eredményeznek. A reformáció ideje óta alig volt még olyan eleven sürgés-forgás az Úr szőlőjében, mint napjainkban. Az általános átalakulás gyakorol-e jótékony hatást a vallási, egyházi élet megnyilvánulásaira? Vagy a hitélet megélénkülése, mélyülése vonja-e természetszerűleg maga után a külső viszonyok reformjait?

Mindenesetre Isten keze írja a történelem könyvének lapjait. Új világ van keletkezőben. Az ezt megelőző fájdalmas megrázzák, végigjárják az egész belső és külső világot. Valahányszor új ember megérkezését várják, talpon van, készenlétben áll a háznak minden tagja. Éberség, figyelem, cselekvés jellemzi az egész környezetet. Szeretettel kész mindenki segíteni. Ugyanez a lelkes fogadtatás, fáradhatatlan tevékenység, örömtől hevülő munkaszeretet kell, hogy eltöltse Istennek minden szolgáját. Hiszen annak zászlajára esküdtünk fel, aki teljes joggal mondta, de példaadólag a mi szívünk táblájára is felírta e sorokat: „Nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem, amíg nappal van; eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik.”

És mégis — még a legszentebb munkának is kell szünetének lenni. Új erőgyűjtésre mindenkinek szüksége van. Sőt épen azért, hogy szüntelenül munkálkodhassunk, szükséges, hogy testet-lelket módfelt igénybevevő munkateljesítményeink után lélekzetet vehessünk. Az egyháznak magának kellene intézményesen gondoskodnia arról, hogy mindenegyes katonája időnként szabadságot vehessen igénybe, helyesebben: kénytelen legyen igénybe venni, hogy a csüggedt lélek visszanyerje rugékonyságát, az elfáradt szervezet pedig olyan ellenállóképeségre teheszen szert, amelynek birtokában örömmel vállalkozik új, nagy, nehéz feladatokra, dacolni képes vésszel-viharral, félreismertetéssel, gyűlölettel és a rossz indulatok egész hadseregével.

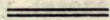
Igaz, ha valamikor, ma Isten szíve szerint való apostolokra van az egyháznak, de az egész világnak is szüksége. Apostolokra, akiknek fáradhatatlanul és rettenthetetlenül kell Isten országa szolgálatában, a Megváltó példaadására szerint munkálkodni és harcolni. Mégse szabad felednünk, hogy véges emberek vagyunk. Ha mindig csak adunk, elfogy a reánk bízott erőtartalék, és alkalmatlanná válunk az eredményes szolgálatra.

Az apostolok cselekedeteiről szóló könyvnek írója Pál első hittérítői utjáról írt beszámolóját e szavakkal végzi: „Mikor pedig megérkeztek — t. i. Antiókiába, ahonnan elindultak — és a gyülekezetet egybehívták, elbeszélték, mily nagy dolgokat cselekedett az Isten ő velük, és hogy a pogányoknak kaput nyitott a hitre. — Ott aztán nem kevés időt töltöttek a tanítványokkal.“

Bizonyára azért töltöttek ott, Antiókiában, hosszabb időt a tanítványokkal, hogy imádkozva, pihenve készüljenek fel a II. hittérítői ut fáradtságos munkájára, nagy feladataira.

Istennek áldása nyugodjék meg a ma apostolainak pihenésén, erőgyűjtésén is, hogy minél nagyobb dolgokat cselekedhessen velük az Úr, és általuk minél több modern pogánynak kaput nyithasson a hitre. Ámen.

Gyalog István
kétyi lelkes, alesperes.

Tanulmányok.

Az egyházi hivatal.

I. Az egyház és az egyházi hivatal.

(Folytatás.)

3. A megelőző két pontban röviden ismertettük hitvallásainknak az adiaforákra és az egyházi hivatalra vonatkozó tanítását. Hogy azonban a hivatal nem esetleges járuléka az egyháznak, hanem valóban annak lényegéhez tartozik, úgyhogy nélküle az egyház megszűnik egyház lenni és maga is szektává bomlik, ez hitvallásainknak az *egyház lényegére* vonatkozó tanításából tűnik ki legvilágosabban.*

Az Ág. H. VII. cikke klasszikus rövidséggel így határozza meg az egyház lényegét: „Az egyház a szentek gyülekezete, melyben az evangéliumot igazán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki.“ Ez a meghatározás világosan mutatja, hogy az egyház lényege nem „eszme“, mely különböző látható alakba öltözködhetik, annélkül, hogy ez magát az eszmét a legkevésbé is érintené; de nem is olyan „eszmény“, mely a társadalmi élet területén soha sem áll valóságként a szemünk elé, — ellenkezőleg, az egyház csak akkor egyház, ha az időben és a társadalomban észrevehető, „meglátható“ valóság. Annélkül persze, hogy egyuttal körülhatárolható és terjedelmileg megállapítható valóság volna. Természetesen az Ág. H. sem állítja azt, hogy az egyházat körül lehetne határolni és terjedelmét meg lehetne állapítani (ez római értelemben vett egyház lenne), mindamellét vallja, hogy az egyházat *mindig(!)* észre lehet venni, meg lehet „látni“, mert egyház ott van és csak ott van, ahol egyrészt az evangéliumot *hirdetik(!)* és a szentségeket *kiszolgáltatják(!)* — és pedig „igazán“ és „helyesen“ —, vagyis ahol az *egyházi hivatal* működésében láthatóvá és hallhatóvá lesz; ahol másrészt az egyházi hivatal látható szolgálata körül „szentek“ gyülekeznek össze, vagyis olyanok, akik az egyházi hivatalnak a Krisztusban történt kijelentésről való bizonyágtételét hittel elfogadják s a hit által nemcsak benső, lelki közösségbe lépnek egymással és az igehirdetővel, hanem ez a hitközösség láthatóvá is lesz az igehirdetésre adott feleletben: a *hitvallásban*, „amelyet a gyülekezet az igehirdetőnek zsinórmértékül és az ige fényében való újabb megvizsgálásra visszaad“, így örködvé a hirdetett tan tisztasága felett. Az utóbbi ugyan az Ág. H. említett cikke nem emeli ki eléggé s éppen ezért látja az Apológia (IV. 8; 153. l.) szükségesnek ehhez a cikkhez hozzáfűzni: „Et videtur additum, quod sequitur, sanc-

* V. ö. Lic. dr. Karner K. „Az egyház lényege az Ág. H. szerint“ c. tanulmányát a „Hitvallás és Tudományban“; továbbá H. Diem: Die Substanz der Kirche c. füzetét, Bekennende Kirche 27. sz.

torum communio, ut exponeretur, quid significat ecclesia, nempe congregationem sanctorum, qui habent inter se societatem eiusdem evangelii (a német szöveg szerint: „welche ein Evangelium bekennen“) seu doctrinae et eiusdem Spiritus Sancti, qui corda eorum renovat, sanctificat et gubernat“.

Hitvallásaink szerint tehát az egyház lényegének van két konstituáló eleme,* az egyik az egyházi hivatal működésében láthatóvá (észrevehetővé) váló evangéliumhirdetés, a másik a gyülekezet hitvallásában láthatóvá levő hitközösség. Mindkét láthatóság — az egyházi hivatal is, meg a hitvallás is — hozzátartozik tehát az egyház lényegéhez, úgyhogy ha mi bármelyik iránt közömbössé válva, az egyházat csak láthatatlan eszmévé tesszük, amely csak véletlenül és nem szükségképpen van ehhez a láthatósághoz kötve, vagy olyan eszménnyé, amely felé a látható egyház csak törekedhetik, de amely a társadalom terén valóságként nem áll és nem is állhat előttünk, akkor ezzel fel is adtuk már az egyház lényegét, elismertük, hogy egyház nincsen.** Az első és alapvető azonban nem — amint rendszerint gondolni szokták — a hívők közössége, hanem ellenkezőleg az egyházi hivatal működése, mert ezt az Isten éppen azért rendelte „az evangélium hirdetésére és a szentségek kiszolgáltatására“, „hogy erre a hitre eljuthassunk“, „az ige és a szentségek szolgálnak ugyanis azon eszközökül, melyek által a Szentlélek adományában részesülünk, aki hitet ébreszt, ahol és amikor Istennek tetszik“ (Ág. H. V.), vagy az Írás szavai szerint: „A hit hallásból (hirdetés-hallásból) van, a hallás (hirdetés) pedig az Isten igéjéből“ (Róm. 10, 17.). A hívők közösségét tehát az egyházi hivatal tevékenysége által hozza létre a Szentlélek, persze nem szükségképpen, hanem csak „ahol és amikor neki tetszik“. Ez pedig azt jelenti, hogy noha az egyházi hivatal tevékenysége az első és alapvető is, ez magában mégsem elég garanciája még az egyház itt-létének. Hogy az egyház most és itt van, ezt az igehirdetés és hitvallás aktusai együtt garantálják csak, ami azonban mit sem változtat azon, hogy ahol egyházi hivatal nem működik, ott egyház nincs. Az egyháznak életkérdése tehát az, hogy ez a lényege mindenütt csorbítatlanul fennmaradjon, mert ahol ez veszendőbe ment, ott megszűnt maga az egyház.

Ev. reformátoraink világosan felismerték és hitvallási iratainkban számunkra is lefektették az egyháznak ezt a lényegfogalmát, s éppen azért kellett a róm. katolicizmusból kiválniok, mert az nem engedte sem azt, hogy az Isten Igéje szabadon érvényesítse a maga ítélő erejét az egyházi hivatal igehirdető

* Hogy ezeken kívül van-e még több is, azt most figyelmen kívül hagyhatjuk.

** Természetesen ezt nem szabad úgy érteni, mintha az, amivel társadalmi sikon, mint egyházzal találkozunk, a „tökéletes“, „eszményi“ egyház volna. A Krisztus mennybemenetele és ítélőjére jövele közötti időben azonban ez és csak ez egyház.

és szentségkiszolgáltató tevékenységében, sem pedig azt, hogy a gyülekezet a hitben szabadon adott hitvallással feleljen erre az igehirdetésre, s így lehetetlenné tette az egyház lényegének megvalósulását.

Kérdés azonban, vajon a lutheranizmusban megmaradt-e az egyháznak ez a lényege. Diem fentebb idézett tanulmányában valósággal megdöbbentő módon mutatja ki, hogy a történelem folyamán a német ev. egyházban érvényesülő három legjelentősebb irányzat mindegyike, tudva avagy tudatlanul, az egyház ezen lényegének a szétbomlasztásán működött közre, aminek következtében — szerinte — a német ev. egyház a nemzeti socialista forradalmat megelőző időben már nem is volt egyház.

Diem nyomán legalább vázlatosan tekintsük végig ezt a „fejlődési“ folyamatot, mert igen sokat tanulhatunk belőle magyar ev. egyházunk mai állapotának és a benne feltűnedező egyes jelenségeknek mélyebb megértése szempontjából.

A reformáció korát az *orthodoxiáé* váltotta fel. Ennek törekvése arra irányult ugyan, hogy az egyház reformátori lényegét megerősítse és biztosítsa, ezt azonban olyan módon végezte, hogy éppen ezáltal nagymértékben meglazította. Az evangélium szabadságát akarta biztosítani, ezt azonban azáltal vélte elérhető, hogy a bibliának önmagában, a „használaton kívül“ is isteniséget tulajdonított, hogy ezáltal teljesen érinthetlenné tegye minden kísérlettel szemben, mely emberi vélekedéseket akarna annak helyére állítani. Ezt azonban csak úgy érthette el, hogy a hitvallásnak is „használaton kívüli“, objektív érvényességet tulajdonított. Amint a biblia, az igehirdetésben az embert a hit döntése elé állító isteni beszéd aktusából, az isteniséget állandóan magában foglaló, verbálisan inspirált papíros-pápává, úgy lett a hitvallás a hit feleletének és bizonyágtételének aktusából, a hit tárgyává, a helyes tannak objektív érvényességű törvénykódexévé. Amint a katholicizmusban a csalhatatlan pápának, úgy itt az evangéliumra vonatkozó, bizonyos tannak lett foglyává a reformátorok szabad evangéliuma. — Bármennyire tévedett is azonban az orthodoxia az egyház lényegének biztosítására irányuló törekvésében, bizonyos, hogy ezzel nem tette még lehetetlenné az egyház lényegének érvényesülését: az Irásnak és a hitvallásnak ilyen felfogása mellett is fennállt még az a lehetőség, hogy az igehirdetés valóságos igehirdetés és így a hitvallás valóságos felelet legyen az Isten igéjének valóságos hallására.

Másként áll a helyzet a *pietizmusban* és a *felvilágosodásban*. Ezek egyforma mértékben s részben tudatosan működtek már közre az egyház lényegének szétbomlasztásán. A renaissance individualizmusa az egyikben felvilágosult, a másikban kegyes alakban éledt újra. A katholicizmussal és az orthodoxiával szemben a reformátorok szabadságát akarták újrakeltetni, mivel szerintük a reformáció lényege éppen a lelkiismereti sza-

badság. Ekkor azonban a rajongók és humanisták szabadságába estek bele, akiket ők még a reformátoroknál is következetesebb reformátoroknak tartottak, tekintve, hogy ezek túltették magukat az egyháznak a tanban és az igehirdetői hivatalban jelentkező láthatóságán, valamint a türelmetlen, dogmatikus teológiáján is, amelyek, szerintük, mind a katolicizmus maradványai voltak a reformációban. Így alakult át mind a kettőnél az embertől független, őt megítélő s az igehirdetésben a hit döntése elé állító evangéliumnak a reformátorok által követelt szabadsága, az embernek (az individuumnak) evangéliumi szabadságává, amely szabadság abban is, sőt első-sorban abban állott, hogy a ker. embernek nem kell mindig újra hallgatnia az igehirdetést, legalább is abban az értelemben nem, hogy az mindig újra a hit döntését követelje tőle. A pietista az egyszer átélt és szívében a Szentlélek által bensőleg megbizonyított újjászületés élményében, a felvilágosult pedig az isteni nemzetiségből született ember vallásos-erkölcsi erőinek lassú tudatossá-lételében egyszer már véglegesen döntött, úgyhogy a biblia-olvasás és prédikációhallgatás nála legfeljebb csak arra való, hogy a már úgyis meglevő vallásos és erkölcsi tudatát és erőit fokozott teljesítményekre képesítse s bizonyos lelki szükségleteit kielégítse. Az igehirdetés és szentségkiszolgáltatás ezzel elveszíti azt a jelentőségét, hogy láthatóan felállított jegye legyen az Isten beszédének. Ez nincs többé ezekhez a jegyekhez kötve. A biblia a benső kamrában is tud beszélni azzal, aki már annak lelkét úgyis magában hordja. És Isten a biblián kívül, a természetben és történelemben is tud beszélni azzal, aki ért a halláshoz, s ezek ugyanazt mondják neki, mint a biblia. *Ezzel az igehirdető hivatal elveszíti isteni autoritását és olyasminek válik esetleges közvetítésévé, ami nélküle is minden időben hozzáférhető az ember számára.* Az egyház lényege többé nem az igének és a szentségeknek az egyházi hivatalban látható jegyei által konstituálódik, hanem az igazán hívő és jóakarátú emberek láthatatlan, rejtett gyülekezetévé lesz, mely azután a konventikulumokban és a tisztességes emberek harcvonalában nyer valami egészen más fajta láthatóságot.

Amint elejtette a pietizmus és a felvilágosodás az egyház lényegét konstituáló elemek közül az *igehallgatást*, ugyanúgy elejtette a hallott igére felelő hitvallást is. A pietista, alapjában véve nem az Igében hisz, hanem a saját hívő voltában, s ezért tulajdonképpen csak egy „hitvallás” lehetséges számára: a hitéről jócselekedetekkel, erkölcsös étellel való bizonyágtétel, s a pietista a tiszta tan iránti minden közömbössége mellett azért ragaszkodik olyan csökönyösen a biblia isteniségének, a verbális inspirációnak a tanához, mert ezt használja fel azután a maga hívő voltának bizonyítására. A tanbeli egység különben a pietizmus számára teljesen közömbös, a felekezeti különbségek elmosódnak, a fontos csak az, hogy az erkölcsben, a cselekvésben legyen egység. Ezzel függ össze az is, hogy

— egyenes ellentétben hitvallásainkkal — sem a pietizmus, sem a felvilágosodás nem helyez súlyt a hirdetett tan tisztaságára, de — megint egyenes ellentétben hitvallásainkkal — annál inkább az igehirdetőnek a személyi minőségére, nevezetesen annak megtért, hívő voltára (pietizmus), illetve általános műveltségére, képességeire (felvilágosodás), hiszen csak így képezheti az igehirdető *személye* a fordulópontot az isteni erőnek állandóan áradó folyamában.

Diem gondolatmenetének ez a vázlatos ismertetése is meggyőzhet bennünket arról, hogy az egyháznak hitvallásainkban lefektetett reformátori lényege a pietizmusban és felvilágosodásban csakugyan teljesen tönkre ment. Pedig ezek az irányzatok át meg átjárták az egész egyházat és mindegyik behatolt és érvényesült annak igehirdetésében is. Hogy az egyház tanában, kultuszában, külső állagában mégsem történt jelentősebb változás, erről az állam gondoskodott külső, hatalmi eszközökkel. Az államegyháznak 1918-ban történt formális megszűntével sem igen változott ez a helyzet. Az egyház még mindig nem kényszerült arra, hogy saját lényegére ráeszméljen, mert ha kénytelen volt is felemelni az egyházi adót s eltérni az egyházi tan ellen irányuló, theoretikus téren mozgó támadásokat, s ha ennek következtében sokan kiléptek is az egyházból, azért az állam most is biztosította az egyház számára a nyilvános jogi testületet megillető jogokat, tehát a kötelező adóztatási jogot, továbbá a büntetőjogi védelmet istentiszteleteinek megzavarása, valamint tanának és intézményeinek a nyilvános rendet veszélyeztető megtámadásaival szemben. Így az egyház még mindig visszahúzódhatott a maga külső állaga mögé s annak csökkeneése felett azzal vigasztalhatta magát, hogy amit lélekszámban veszít, azt megnyeri az egyháznak az oda nem való elemek kiválása következtében beálló megszilárdulásában. Ilyen megszilárdulásról azonban csak akkor lehetett volna szó, ha az egyházon belül valóban megerősödik az, amit az egyház látható lényegének neveztünk, vagyis az igehirdető hivatal belső, lelki tekintélye, tevékenységének tisztasága és helyessége, és a hitvallásban felelő gyülekezet. Az egyház maga is érezte, hogy fenállásának ebben van a tulajdonképeni alapja s éppen ezért tartotta fenn még mindig a felekezeti határvonalakat, noha ezek tulajdonképen már értelmetlenné váltak,* s ezért eskette meg lelkészeit a bibliára és hitvallásra s alkotmányában is ki-mondotta, hogy a tan, a kultusz és az egyházjog nem ellenkezhetik a hitvallással, bár ez utóbbinak egyáltalán nem tudott — bizonyára nem is akart — érvényt szerezni, s a gyakorlatban mindenki taníthatott, amit akart, feltéve, hogy nem okozott

* Diem elmondja, hogy az egyik gyülekezet lelkészei előadásokat tartottak a hitvallásról, amikor is olyan tanbeli ellentétek jöttek napvilágra, melyek mellett Luther és Róma ellentéte csekélység. Az egyik előadó lelkész ezt „érdekesnek” minősítette, a gyülekezet pedig egyáltalán nem ütközött meg rajta. Ilyen „gyülekezet” számára — s vajjon a mi gyülekezeteink mások? — mi jelentősége lehetne még a felekezeti határoknak?

vele a gyülekezetben nyugtalanságot. „Emellett persze lehetséges, sőt a gyülekezetek állapotát figyelembe véve, valószínű volt, hogy éppen a „helyes” igehirdetés nyugtalanította különösképen a gyülekezeteket.“

Mindezek a jelenségek odaállították már a német ev. egyházat saját belső tekintélyének kérdése elé és sürgetően követelték, hogy eszméljen rá végre a maga lényegére. Legsürgetőbbé mégis ott lett ez a követelés, ahol az „egyházi élet” vezetői a pietizmushoz tartoztak, amelynek törekvései az állam-egyház megszűntével most már szabadon érvényesülhettek. Magyar ev. egyházunk szempontjából különösen tanulságosnak látszik annak feltárása, hogy a pietizmus iránti engedékenység miatt hogyan veszett el egyre több és több az egyház lényegéből, ezért ezt a részt szösz szerint közlöm.

„A pietizmus kezdettől fogva a kicsi körök kegyes közösségeire helyezte a fősúlyt s az egyházi igehirdetés tekintélyének szétmállásával egyre jobban ezekbe vonult vissza. Sem nem tudta, sem nem akarta az egyházi igehirdető hivatal tekintélyét erősíteni. Az egyház csak akarata ellenére adta meg neki a jogot a kis körökben való tanításra. A hívők egyetemes pap-ságára való hivatkozással úgy kellett ezt a pietizmusnak kikényszerítenie az egyháztól, amivel azután egyuttal az egyház tanfegyelme alól is kivonta magát. A pietisztikus körökön belül az egyház lényege már régen felbomlott ugyan, de ez a felbomlás eddig még maguk előtt a pietisták előtt sem lett tudatossá. Abban a pillanatban azonban, amikor megszűnt az a külső kényszer, amely őket az egyházhoz fűzte, meg kellett mutatkozniuk e felbomlás hatásainak is. Az egyházzal most megkezdődő tárgyalás nem vezethetett máshova ezen a talajon, mint a szeparációhoz a szektába. A régebbi pietizmus, mely pedig bensőleg erősen ragaszkodott az egyházhoz, nem tudta magát elhatárolni az elszakadóktól, mivel teljesen közös talajon állott velük. Köztük legfeljebb csak a kegyes entuziazmus fokozati különbségeiről lehetett szó. A józanabb részük megmaradt ugyan az egyházban, de ez nem tudott nekik semmi támaszt nyújtani rajongó testvéreikkel szemben. Az egyháznak magának semmi más eszköze nem volt a kifelé törekvők visszatartására, csak az, hogy egyre nagyobb engedményeket tegyen nekik. A régi pietista köröknek — ezeknek a leghívebb egyháztagoknak — belső szorult helyzete nyomatékosan felhívta az egyházat, hogy a tan és hivatal tekintélyével siessen segítségükre a rajongók ellen. Az egyház azonban ezt a segítséget már nem tudta nekik nyújtani s ehelyett az egyház és a szektás újpietizmus közötti közvetítés szerepét háritotta rájuk. A pietizmussal való tárgyalás, ilyen módon, ahelyett, hogy az egyház lényegére való ráeszmélésre vezetett volna, tisztára az egyház külső állagáért vívott küzdelemmé lett. Ezt a harcot az egyház taktikai engedékenységgel folytatta, s miután egyszer rálépett erre az utra, többé nem tudott ellenállani az egyházi

lényeg utolsó maradványának feladására irányuló legradikálisabb követeléseknek sem.*

Amit így a külső összefartozás szempontjából nyerni, illetve megmenteni lehetett az semmi esetre sem volt a hit egysége. Külsőleg ez abban mutatkozott meg, hogy az egyház részéről jövő minden engedékenység dacára, sőt éppen amiatt, az országos egyházakhoz tartozó és az egyházon kívüli közösségek között a határvonalak teljesen elmosódtak. Akadnak az országos egyházhoz tartozó közösségek között olyanok, amelyek istentiszteleteiket egyidőben tartják az egyházi istentiszteletekkel, anélkül, hogy az egyház ezt meg tudná akadályozni. Egyházi fegyelmet, mely ez esetben az egyházból való kizárást jelentené, nem lehet többé gyakorolni. Ellenkezőleg, az egyháznak meg kell elégednie azzal, hogy ezek a körök nem szakítanak vele külsőleg is s nem lesznek nyílt ellenségekké. Az egyház a nyíltan elszakadt körökkel az igaz hitért és így a Krisztus testének egységért sem folytathat tárgyalást. Mivel az egyháznak nincs benső, lelki tekintélye, azok a körök pedig az államtól elnyerhetik ugyanazt a külső jogi tekintélyt, mint az egyház, kénytelen velük a külső rend jogi talaján kiegyezni s az egyenjogúság kölcsönös elismerése mellett, az egymáshoz való viszony kölcsönös rendezésére szerződéseket kötni. Ezekben a szerződésekben sokszor megengedték azt is, hogy valaki mindkettőnek egyszerre tagja lehessen és szabadon válogathasson, hogy itt vagy ott akarja-e használni az igehirdető hivatalt és a szentségeket. Mindennek szükségképpen be kellett következni, miután az igehirdető hivatal és az egyházi tan belső tekintélye veszendőbe ment, az egységre való külső kényszerítés pedig hatástalanná vált. *Ezzel azonban az egyház feladta az egy, szent, keresztyén egyházban való hitet is és maga is szektává lett.*

Ilyen állapotban érte a német ev. egyházat a nemzeti szociálista forradalom, mely még nyomatékosabban odaállította az egyházat az elé a kérdés elé: van-e és miben van sajátla-

* Igen tanulságos az az eset, amelyet Diem példaként felhoz. 1928-ban az egyik württembergi „testvér-tanács” azt javasolta az országos egyházi gyűlésnek, hogy a gyülekezet egyes köreinek valamely, az illető körhöz bensőleg közel álló lelkész vagy „testvér” szolgáltatassa ki az úrvacsorát a helyi lelkész közreműködése nélkül. Az országos gyűlés jól látta, hogy itt két döntő jelentőségű dologról van szó: 1. a szentség objektív jellegéről, mely a testvérvacsora jelleg primér hangsúlyozása által elvész, és 2. arról az alaptételről, hogy a szentség érvényessége független a kiszolgáltató személyétől, amint ezt az Ág. H. VIII. cikke Máté 23, 2-re való hivatkozással hangsúlyozza. Erről azonban a gyűlésen szó sem esett, hanem csak a XIV. cikkről, ami már magában véve is azt a gyanút kelti, hogy a gyűlés számára nem annyira az egyház lényegének a megóvása volt a fontos, hanem csak külső rendjének fenntartása. Ezt mutatja azután az is, hogy a javaslatot végül is egyhangulag elfogadták, éppen csak az egyház külső rendjének a biztosítására irányuló néhány megszorítást fűzve hozzá. A főszerzőpont a megszavazásnál az volt, hogy úgyis csak azt engedik meg utólag, ami engedély nélkül amugyis folyik s amit úgy sem lehet megakadályozni, ha nem akarják a pietizmust az előzékenység megtagadásával még erősebb ellentétbe kergetni az egyházzal. (Inkább vesszen tehát az egyház lényege, csak fennmaradjon a külső egység!)

gos tekintélye? Az egyház ekkor sem tudott felelni a kérdésre. „Hivatkoztak ugyan az Írás és a hitvallás tekintélyére, de nem volt az egyháznak tanítói hivatala, mely ezt a tekintélyt érvényesíteni tudta volna. A másik oldalon nem voltak hitvalló gyülekezetek, melyek a hitvallási aktusnak tekintélyt kölcsönözhettek volna. Így azok a hitvallások, melyek mindenfelé keletkeztek, csak szerzőik magánvéleményei maradtak, akár helyesek, akár hamisak voltak is egyébként. Az egyházi parlamentek helyére egyházvezéreket helyeztek, amivel azonban nem tudtak több tekintélyt teremteni, mivel az, ami az egyháznak egyedül adhat tekintélyt: az igehirdetés igazi hallásának és az arra felelő hitvallásnak aktusa, itt éppen úgy hiányzott, mint ott.“

Mikor az ember végigtekint a német ev. egyház állapotának ezen rajzán, megdöbbenve kénytelen feltenni magának a kérdést: mi a helyzet ebben a tekintetben a mi magyar ev. egyházunkban? Jobban megvan-e ebben az egyház lényege? Mi lenne, ha egyszer eziránt próbára tételnénk? Hogy mi a helyzet nálunk ebben a tekintetben, s hogy ez a helyzet micsoda feladatok elé állítja egyházunkat és abban különösen a lelkészeket, erről egy következő alkalommal.

Az eddigiekhez azonban — esetleges félreértések elhárítása céljából — legyen szabad már most rámutatnom arra, hogy az eddigiekben ismertetett „egyházi hivatal“ nem azonosítható minden további nélkül a szervezett lelkészi hivatallal s ezért a kérdés tisztázásához szükség lesz még az egyházi hivatal és a lelkészi hivatal, illetve az egyetemes papság viszonyának megvizsgálására is.

Gy. D.

Magunk között.

Térdre!

Senki sem imádkozik annyit, mint a lelkész. Köteles hivatalból imádkozni. Mégsem felesleges felvetni a kérdést: Milyen a mi imádkozó életünk? Mert imádkozni és imádkozó életet élni, két különböző dolog. Imádkozni, kegyes ajkkal zörgő szavakat hullatni úgy is lehet, hogy közben a szív egészen hideg marad; az imádkozó élet azonban Istennel való állandó életközösség.

Szolgálatunk sok meddőségének nem az-e az oka, hogy nincs igazi imádkozó életünk?! Ismertem olyan lelkészt, aki még a terített asztala felett sem imádkozott. Ugyanennek a lelkésznek az íróasztalán találtam a műtrágyáról, állattenyésztésről és tejértékesítésről szóló szakkönyveket, de bibliát nem találtam. Ugyan bibliája bizonytal volt néki, mert hiszen azzal keresi a kenyerét, de hogy hol tartja, azt nem tudom. Hogy olyan nagyon el van dugva, az arra enged következtetni, hogy nem forgatja naponként.

Ezzel szemben olvastam olyan lelkészeiről, aki hétköznapiaként bement a templomába, sorra vette a padokat, megállt az üléshelyek tulajdonosait jelző táblácskák előtt és sorban minden hívéért imádkozott. — Spurgeonról egyszer azt kérdezték, mivel tud annyi lelket megragadni és a Krisztushoz vinni? Nagy tudományával, szónoki ügyességével, szép hangjával? Spurgeon alázatosan így felelt: „Térdmunka az egész!” — Lelkipásztorok — térdre!!

Talpra!

Még mindig egyre-másra érnek bennünket zászlóavatási sérelmek. Néhol, ha nem mernek egészen mellőzni bennünket, meghívnak nagyon szívélyesen, mint magánembert, vagy felkérnek szónoklatra. Ne engedjük ezzel a szemünket kitölteni. Ahol a másik egyház papja hivatalos minőségben szerepel, ott nekünk is lelkészi minőségben, Luther-kabátban kell megjelenünk. Egyházunk egyenjogúsági méltóságát nem adhatjuk el a saját személyünknek szóló tetszetős megbizatosok tál lencséjéért. Az a tapasztalatunk, hogy ahol a lelkész gerinces szilárd-sággal követeli egyházunk ilyenirányú jogait, ahol nem riad vissza még az illetékes minisztériumhoz küldött feljelentéstől sem, ott meghunyászkodik az ellenfél. Tehát talpra! —

Egyszer már össze kellene fognunk s testületileg követelnünk a félárú utazásra jogosító arcképes igazolványt. Ha tanítónk megkaphatták — meg is érdemlik — miért ne kaphatnánk meg mi is?! Nemzetépítő szolgálatunkért ennyit megérdemelnénk.

Az állammal szemben is még mindig nagyon sok a jog-sérelmünk. Talpra!

Kéz a kézben!

Segítsük egymást! Mindenben! Egymásért való imádkozásban elsősorban. De szolgálatunk gyakorlati dolgaiban is.

Csak néhány dologra hivatkozom. Lelkész sohase hagyja lelkésztársa levelét válaszatlanul. Tudomásunkra jutott reverzális veszedelmeket közöljünk egymással. Más gyülekezetből érkező kérésre keresztlevelet sohase adjunk ki az illető lelkészének a megkerülésével. Ha más gyülekezetbe költözik valamelyik hívünk, értesítsük az illető lelkészt. Stb. stb.

Sok a nehézségünk. Küzdjünk: kéz a kézben!

Szabó József

győri püspöki másodlelkész.

Vasárnapi és ünnepi beszédek.

Egy beteg lelkiismeretű ember.

Szenthá. u. 9. vas.

Lukács 16, 1–9.

Az embernek, akit a teremtés koronájaként helyezett bele az Örökkévaló ebbe a küzdelemmel és harccal teli világba, el nem muló hálaival elteltnek kell lennie Istenével szemben, akitől oly adottságokat kapott, melyeknek becsületes és okos használata által valóban „birodalma alá hajthat“ mindent, amit a Teremtő a világba helyezett.

Gondoljunk csak arra a sokféle lelki tehetségre, melyek Istennek áldásaként élnek bennünk, hogy hasznossá, széppé, jóvá tegyék életünket, melyek olyanok a mi belső emberünk épülése és erősödése szempontjából, mint az égboltozat királynőjének, a napnak sugárkévéiben gyémántként tündöklő milliónyi harmatcsepp a virágnak, a nyár tikkasztó hevében.

Fájdalom, az emberek igen nagy hányada az Istentől kapott lelki javakat, melyek minden egyéb teremtmény fölé helyezik, nem úgy gyümölcsözteti, mint azt a maga és ember-társai java megkívánja. Az örökérvényű égi parancsok semmibevételével járják az emberek a maguk kieszelte utat, nem gondolva arra, hogy önző életutjuk nemcsak az ideig, de örökkévaló boldogságuk sírásója is.

Ilyen ember áll előttünk evangéliumi szentleckénkben. Szinte megütközünk hallatára és átvillan agyunkon a gondolat, hogyan is mondhatta ezt el a Mester. Ne felejtsük el, hogy a méhek a mérges virágban-növényben is találnak mézet és hogy a mérge is lehet orvosság. Ékesség nélkül való emberen is lehet valami szép. Az előttünk álló rossz is lehet olyan, amiből valamicske jót tanulhatunk.

Ha a hamis sáfárról szóló történet mélyére hatolunk, találunk abban olyan vonásokat, melyeknek meglátása számunkra lélekgazdagodást fog jelenteni. Nem annyira azt figyelhetjük meg, milyeneknek kell lennünk, hanem inkább azt, milyenekké nem válhatunk.

Maga a sáfár a lelkiismeretlen ember tipikus példajaként áll előttünk. Van lelkiismerete, de beteg. Azért, hogy mi mindig éber lelkiismeretű emberek legyünk, szólunk

a beteg lelkiismeretről.

A hamis sáfáron figyelemmel kísérik a betegség lefolyását.

1. *A hamis sáfár lelkiismerete alszik.*

A hamis sáfár iskolapéldája az alvó lelkiismeretű embernek. A szent Isten tehetséget adott néki. Adott kegyelme alkalmat és módot, hogy azt megbizonyítsa. Bizalmi állást tölt be. Ura és gazdája megelégedett vele. Annyira megbizik benne,

hogy elszámolást sem kér mindig. A bizalommal kezd visszaélni. Amikor kis ujját odaadta a sátánnak, megingott lába alatt a talaj. A lejtőn nincs megállás. A csalhatatlan belső hangot elnémítja, úgyhogy nem is ébredhet fel benne a felelősség, a számadás gondolata. Ha nem aludt volna a lelkiismerete, vészjelzőn kiáltotta volna bele a léha életbe: állj meg, mert menthetetlenül vesztedbe rohansz. De hiszen az alvó lelkiismeretnek ép a hallgatás a velejárója.

Mennyi ember jár-kél ezen a földtekén, megáldva lelki-
testi javakkal, de betegen alvó lelkiismerettel. Nem ébrednek
annak tudatára, hogy sáfárok s nem jönnek rá, hogy a legtöbb-
dologban hamis sáfárok. Nem akarja az ember megérteni, hogy
nem korlátlan ura annak, amije van, hanem csak haszonélve-
zője, gondviselője. Elfelejtí: nincsen itt maradandó városunk,
hanem az eljövendőt keressük (Zsidó levél 13, 14), nem akarja
belátni, hogy jövevények és zsellérek vagyunk. (I. Péter 2, 11.)
Úgy bánik lelkével, mint az elképzelhető leggonoszabb mostoha,
mintha a meggyilkolt lélek pótolható volna újjal. Nagy bölcses-
séggel utal az istenfélő Ahlfeld arra, mennyi ember számára
lesz megrázó erejű az Úr kérdése: miért állítottad testedet,
melyet kegyelemből lelked templomának szántam, a bűn szol-
gálatába? Miért használtad eszedet, melyet a mennyei haza felé
való vándorlás szövétnekeként adtam, arra, hogy segítségével
elrejtőzz a világ utvesztőiben? Miért használtad a neked adott
javakat, melyek az örök Sion felé való vándorlásodat hivatvák
előmozdítani, arra, hogy szorosabban kössenek a földhöz? Bizo-
nyos, hogy az az ember, aki önteltségében magát mindenben
korlátlan úrnak tekintette, aki az isteni akarat lábbal tiprása
által tetézte vétkességét, aki elnémította a lelkiismeret megnyi-
latkozását bűnhalmozással, aki élt a pillanatnak és nem törődött
a holnappal — érteve az örökkévalóságot — az megtörtén hall-
gatja az ítélkező kérdését.

Gondoljunk Luthernek az első hitágazathoz írt mélyböl-
csességű magyarázatára — mi mindent adott nekünk Isten —
és kérdezzük meg az önvizsgálat mélységesen komoly percében,
hány adománnyal szemben lett alvóvá lelkiismeretünk? Vigyáz-
zunk, hogy egynémely dolog — pl. rossz szokás — irányában
való tág lelkiismeretünk, ne váljék teljesen alvóvá. A kicsiny-
ben való hűség ellenszere lelkiismeretünk eltompulásának, el-
alvásának. A hegyóriásról elinduló hókristályok lavinává növe-
zűgő robajjal döntik romba a hegy lábánál épült házakat. Ki-
csiny kezdet, borzalmas vég.

II. A hamis sáfár lelkiismerete ébredszik.

Minden farsangnak van bőjtje. A hamis sáfár dinom-dánom
élete felett is beborult az ég. A lejtő egyre meredekebb, a rom-
lás nem lépésekben, de iramban közelg. Az alvó lelkiismeretű
ember pazarló és tékozló gazdálkodásának hite nem maradhat
véka alá rejtve. Eljut a gazdához is, aki maga elé szólítva fele-
lősségre vonja a sáfárt e szavakkal: adj számot a te sáfársá-
godról, mert nem lehetsz tovább sáfár.

Úgy gondolom, a számadásra szóló felhívás egyszerre meg-elevenítette előtte multját, mely tele volt bűnnel, hazugsággal — és ébredő lelkiismerettel, fejlehtva mormolta magában: ostoba voltál, nem lett volna szabad ennyire visszaélni urad jóindulatával, bizalmával. Hiába próbálkozik azzal a gondolattal, hiszen jóindulatú és elnéző uram van, majd kivágom magam valahogy. Az ébredező lelkiismeret egyre hangoztatja: le is ut, fel is ut. De nem engedi magához térni hosszú álmából felriadt lelkiismeretét, elnémítja, eddigi bűneit szaporítja és ura által dicsért eszes eljárással, csalás és okirathamisítással szerez barátokat a hamis mammonból jövője biztosítása érdekében. Ilyen uton a beteg lelkiismeret persze nem gyógyítható.

Adj számot sáfárságodról. Előbb-utóbb meg kell tennünk. Jó, ha halljuk, mert lelkiismeret ébresztő. Csak ne akarjuk aztán további álmra kényszeríteni ezt azzal, ráérünk még, azzal, hogy a lelkiismeret túlszigorú ítélő. Csak kérdezzük jövőnkre való tekintetből, mit míveljek? Ne engedjük magunkat félrevezetni az önámítás hizelgő szavaival; ne mondjuk, nem öltem, nem loptam, ez úgysem ad nyugalmat. Halljuk meg Istennek beszédét, mely a Szentírásból szól hozzánk, mely olyan, mint a két-élű kard, mely nehéz szavaival, mennyei üzenetével álmából serkentő szózat, mely nyugtalaná tesz bennünket azáltal, hogy leplezetlen őszinteséggel tárja elénk valónkat. *Az ébredező lelkiismeret nem nélkülözheti Isten Igéje serkentését.*

Az Ige állítja elénk a *keresztet*, melyen Isten fia áldozza fel érettünk ártatlan életét. Az a tudat, hogy más érettünk hal meg, hogy nekünk életünk legyen, tegyen gondolkodókká.

Krisztus keresztje mellett ott van az, amit mi hordunk. Betegség, halál, meg nem értés, nyomorúság, szomorúság. Vajjon nem azért küldi-e Isten ezt a keresztet, hogy az álmából felszerkenjünk?!

Jövőnk, örök életünk megkívánja, hogy a hamis sáfártól eltérően ébredező lelkiismeretünket ne kényszerítsük további hallgatásra, hanem engedjük bírói tisztét betölteni, mert akkor megértjük még azt is, mit jelent a hamis mammonból barátokat szerezni.

III. *A hamis sáfár lelkiismerete újra elaludt — a mienk legyen éber.*

A hamis sáfár ura pénzével, mielőtt teljesen kiesik a kezéből, barátokat szerez magának az időre, amikor már nem lesz sáfár. Eszes ember volt a maga nemében. Urának, aki talán szintén világhi volt, tetszett ez az ügyes fogás s meg is dicsérte érte.

Nekünk ez kétségtelen bizonyosága annak, hogy lelkiismerete tovább is beteg maradt. Vannak emberek, akik tudatosan rohannak vesztükbe. Az őszinte beismerés és megbánás hasznos emberré tehetne volna. De a bűnlavina nem áll meg.

Krisztus Urunk azt kívánja, hogy lelkiismeretfurdalásainkat ne felületes szórakozások, könnyelműség által akarjuk elcsendesíteni. Toldozás-foldozásnak nincs helye. Engedjük át magunkat

néki, ítéljen meg bennünket lelkiismeretünk ítélőszavával, hogy megtisztuljunk s megértsük azt is, hogy a hit teljességének a birtokában hogyan kell barátokat szereznünk a hamis mammonból, hogyha meghalunk, befogadjanak az örök hajlékokba.

Az örök hajlékok készítője Jézus. Az ő szava szerint: nem mindenki, aki azt mondja Uram, Uram megyen be a mennyek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát. Ez az akarat azt kívánja, menjünk bajba került embertársunk segítségére, töltsünk olajat sajtó sebébe, gyűjtsük könnyeit szeretetünk tömlőjébe, álljunk melléje javai megtartásában és gyarapításában. Mi más ez, mint a hamis mammonból való barát-szerzés. Mi más ez, mint vándorlás a mennybe vezető uton nyugodt lelkiismerettel. Mi más ez, mint a hitnek szeretetben és életben való megnyilatkozása.

Ha nyugodt lelkiismerettel akarjuk megtenni az égi hazába vezető utat, úgy használjuk istenadta tehetségünket, mindenféle javainkat úgy, hogy azok mindenekelőtt Isten dicsőségének hirdetői legyenek; úgy, hogy munkálják ideig és örökkévaló boldogságunkat; úgy hogy szolgálják embertársaink javát, boldogulását, előrehaladását. Ha így cselekszünk, eszesebben cselekszünk, mint a sötétség fiai, mert hitből fakadt szeretetétünk a Krisztus szeretetétől ösztönözve az üdvösség szent honába vezet el. A keresztyén ember életének pedig ez a végcélja. A tied is? Tudd hívő lélekkel, jó lelkiismerettel vallani: igen, az enyém is. Amen.

Hoffmann Ernő
izményi lelkész.

A könnyező és az ostorozó Jézus.

Szenthár. u. 10. vas.

Lukács 19, 41—48.

Két képet látunk magunk előtt.

Hosszantartó, fárasztó utról kis csoport közeledik a város felé.

A forró nap hevétől meggyötörten éltető erőt nyernek a vándorok az Olajfák-hegyének enyhe árnyékában. Itt meg is állnak egy pillanatra: talán, hogy a nehézillatú lombok közül előtörő fuvallatot érzéik, de meg, ime, ott lent már látszik is a város, ahova tartanak. Előre vetik vágyó tekintetüket a szent falak felé, s minden szív erősebben kezd dobogni. Hogyne, hiszen ennek a népnek dicsőséges, boldog századjairól beszél ott nekik minden kis kődarab, egy örömben és bánatban eltöltött hosszú multat varázsol szemük elé az olajlombok közül előszűrkülő Jeruzsálem. Egy pillanatra csak, s a játszi napsugár férfiszemek könnyűin csillámlik: emberek, akik már országokat bejártak, sírva fakadnak egy város fölött, ahova messze földről jöttek, vággyal s reménnyel telve a szívük.

Jézus az és tanítványai.

Amint a Mester végignézi ez őt szerető embereken és rátekint a napsütéses képre, amelynek látása ennyi szemet lábasztott könnybe, maga is érzi szívében a fájdalmat. De az ő szívében sokkal jobban sajog a fájdalom, mert ő többet lát és szomorúbbat lát, mint akármelyik itt ezek közül. Nemcsak a szent, az ősi város viszontlátása kelt fel benne mélabús érzéseket, de egy, a jövőből előrohanó kép, egy borzasztó látomás kezdi szorongatni szívét. Egy látomás, amit az isteni jószág elrejtett a gyengék, az emberek elől, ami most még csak az ő szeme előtt villan fel pillanatokra letagadhatatlan valóságában: romok, földönfutás, diadalmas ellenség és semmi, semmi élet! Jeruzsálem! Jeruzsálem!... És sír, fájdalmasan sír az Istenember, a Krisztus. Szívében a hazáját sirató ember kért helyet magának.

Egy másik kép:

Templom a városban hatalmas, oszlopos tornácokkal. Nagy tömeg körötte is, benne is. Telve emberekkel az imádság háza, az Isten dicsőségére emelt templom. De a belőle kiszűrődő zajból nem zoltárdallamok ütnek meg a fülünket, hanem valami egészen más, durva hangzavar, vásári lárma csap fel. Embertömegek az Úr templomában, amelyek nem bűnbánó szívvel zarándokoltak ide, hanem azért, hogy féktelen nyereségvágyukkal rablóbarlangot csináljanak az imádság házából. Emberek, akikből kihalt már utolsó porcikája is a jónak, nemesnek, szentesnek, akik nem fohászkodással, de káromlással ajkukon, nem Isten iránti tiszta vággyal, de becstelen mammónozással szívükben vásárt csapnak az ősök könnye, verejtéke, vére, hite és imádsága által Isten házává szentelt falak között. De ime, mikéntha büntető kéz nyulna alá az égből, bánatának nemes haraggá acélosodásával megáll közöttük Jézus, tekintete mint a villám, haragos hangja mint az ézengés vág széjjel a bűnösök között, egy perc, s azok megrettenve osonnak szerte, mint sötétség lakói, ha hirtelen fényözön árad ki rájuk.

Jézus, akiből a fájdalom, mikor az imént ott állt a város fölött, csöndesen hulló könnycseppekben tört elő, most maga előtt látva e bűnös embertömeget, minden fájdalmát haraggá edzve lecsap azokra, akik életükkel okozói lettek mélységes fájdalmának. Kiűzi őket a megszentelt templomból s az istentelenség ekkora orgiáját látva, áldást osztó keze kemény ütéseket hullat.

Két képet látunk magunk előtt. Az egyik: A könnyhullató Jézus; a másik: Az ostromzó Jézus. Ott mély fájdalom, itt nemes harag tölti be szívét; ott jövőbe nézve pusztulni lát egy népet, itt maga előtt látja magukat az elvesztőket.

Milyen közel áll most hozzánk Jézus. Ezen a két képen olyannak látjuk őt, amilyennek magunkat is látni szoktuk. Az a könnyező és ez a haragvó Jézus a legemberibb Jézus. Mindkettővel feltétel nélkül össze tud dobbanni a szívünk. Úgy érez-

zük, minthogyha egészen odahajolna hozzánk és így beszélne nekünk: No jertek, most fogjátok meg a kezemet és legyetek egyek velem, amikor egészen olyan vagyok, mint ti!

Mert a Jézussal való egyesülésnek igen sokszor éppen az a legnagyobb akadálya, hogy nagyon-nagyon messze látjuk őt magunktól. Amikor el kezd beszélni egy országról, amely nem e világból való, — e világból való s e világhoz kötött emberiségünk nem egyszer szégyenkezve és megrettenve menekül előle. Amikor szemét és lelkét a magasságos Isten felé emeli, bizony az ember sokszor önmagában marad a porban és hideg borzalommal tekint a szentek dicsfényes egyesülése felé. Péter szomorú kudarca a megdicsőülés hegyén: kudarca minden embernek, aki Jézust isteni dicsőségében nem, csupán e föld rögéhez kötve tudja elképzelni.

Nincs is abban semmi tagadnivaló, hogy Jézussal való összetalálkozásunk azért volt olyan nehéz, mert az ő lelke gyakorta száll embernek járhatatlan magasságokban, mi pedig alant kuszunk a porban, amelyből testünk vétetett a teremtés hajnalán. Jézus maga is ezt fejezi ki Nikodémushoz intézett szavaiban: Ha földiekről szólok néktek és nem hisztek, mimódon hisztek majd, ha a mennyieiekről szólok? Hiszen az isteni gondviselés is azért öltöztette a világ Megváltóját ember porköntösébe, hogy emberi szemünkkel láthassuk, emberi fülünkkel hallhassuk őt, sőt hogy Tamás emberi kezével meg is tapinthassa a világmegváltás csodálatos sebeit. És hogyha az Isten bölcsesége nem átalotta olyan közel hozni hozzánk az örökkévaló Krisztust, hogy emberi voltában valósággal testvérünké lett: miért ne örvendezne a mi gyarló, de mégis Istenhez kívánczó lelkünk, ha az ember-Jézust legemberibb, tehát nekünk legelérhetőbb alakjában látja maga előtt?! Igen, Jézus ebben a történetben valósággal azt mondja nekünk testvéri szavával: No jertek, most fogjátok meg a kezemet és legyetek egyek velem, amikor egészen olyan vagyok, mint ti!

Most olyan vagyok mint ti: sirok.

E világnak minden igazgyöngyével nem lehetne megfizetni azt a néhány könnyecseppet, amely Jeruzsálem fölött gyöngyözött alá a Jézus arcán. Mert azok a könnyecseppek beleperegtek az emberiség könnyhullatásába és megszentelték azt. És megszenteltek azzal együtt minden igaz emberi fájdalmat is. Azok a könnyecseppek rangot, isteni elismerést, szent pecsétet adtak drága emberi értékeknek. Azok a könnyecseppek megnyugtattak minket a felől, hogy nem ítéli meg az Isten az ő földi gyarló gyermekét, ha az ő elmuló és mégis csodálatos világának magasztos eszméiért hevülni tud. Jézus megsiratta Jeruzsálemet, ígéret földjének ékes koronáját, veszni tért hazáját. S ebben a bánatban találkozik és összesimul lelkével a mi lelkünk. Mert mi is sokat sírtunk vesztett hazánk, rombadőlt Jeruzsálemünk felett. Széttépett hazánkért lepergő könnyekben gazdagabbak vagyunk mi szegény magyarok e világ minden népénél. És

olyan jó nekünk ezekben a könnyekben összetalálkozunk a mi Urunkkal, tudni, hogy ő is ott van a bánatunkban és megszenteli hazaszeretetünket. Úgy érezzük, hogy most eltűnt közülünk az a végtelenség, amely az ő isteni szent s a mi emberi gyarló voltunk miatt közibénk állt s feltétel nélkül össze tudobbanni az emberszív a Jézus szívével. És érezzük, hogy ez az összedobbanás most már megmarad örökké.

Akkor is megmarad, ha a könnyező Jézus után a haragvó Jézussal találkozunk össze. Mert benne is ember-testvérünket látjuk, magunkat ismerjük fel s közösséget érzünk vele a szent felháborodásban, amely ostort adott megváltó kezébe. De ennek a második képnek szereplőit nézve nagyon szigorúan kell mérnünk magunkat, hogy önző igazságtalanságba ne essünk. Mert nem lehet egyszerűen odaállnunk az ítélkező Jézus mellé és vele együtt ostoroznunk a vásárt tartó tömeget, hiszen akkor nagyon könnyen megtörténhetnék az, hogy a Jézus büntető kezéből mi kapnánk a legnagyobb ütéseket, mert képmutatókká lettünk. A harag csak őt illeti, ütnie csak neki szabad. Mert mi mindnyájan vásárosok vagyunk az Isten templomában. Ha nem is pénzzel, s áldozati állatokkal kufárkodunk ottan, de kufárkodva elvesztegetjük életünk örökkévaló értékeit csunya bűnök gyatrán csengő pénzeiért. Lelkünk nem Isten dicsőségének temploma, hanem sokszor az Isten nevét csak cégérként használó alkudozások helye. De azért ne riadjunk vissza a haragvó Jézus képének nézésétől se. Ha az első pillanatra úgy éreztük, hogy haragjában is olyan nagyon közel van hozzánk, maradjunk továbbra is mellette. És várjuk őszinte töredelemmel a nekünk szánt szent ütéseket. Mert ezeknek az ütéseknek a forrása Jézus szívének ugyanabból a rejtekéből buzog elő, amelyikből az imént könnyei fakadtak fel. És ha jólestek a könnyek, mert találkoztak a mi könnyeinkkel, essenek jól az ostorcsapások is. Jó az, ha a Krisztus arra méltat minket, hogy önkezevel ostorozzon. Mert akkor is közel van hozzánk, ha büntet. És mint a gyermek sírva csókolja dorgáló édesanyja kezét, csókoljuk meg mi is bűnbánatunkban semmivé törve a Krisztusét.

A két képnek egybe kell olvadnia. Meg kell látnunk az összefüggést a könnyező és az ostorozó Jézus között. Meg kell látnunk, hogy a fájdalomnak és a haragnak ugyanaz az oka. És hogy ez az ok, ez a nagy eredet a mi életünkben rejlik.

Jézus valóban közel jött ma hozzánk. De azért jött közel, hogy ezzel minket magához emeljen. Emberi szóval, emberi könnyel, emberi haraggal kopogtat a szívünkön. Vajjon meghalljuk-e?

Aki meghallja, az kösse vele örökre össze életét. Az úgy nézze e mai történetet, mint Isten kegyelméből lett szent találkozást a szívek legelrejtettebb mélységében. S ebből a találkozásból támadjon benne Istennek tetsző eltökélés: induljon el azon az úton, amelynek végén tiszta templomok állanak s e templomoknak minden látogatójában a Krisztus szívével együtt

dobbanó emberszív dobog. Adja oda életét annak, aki megtartásunkra jött, és ne feledje el sohasem, hogy mi a Krisztussal élve két ország javát munkáljuk együtt. Az egyik ország e világból való, itt van a földön, ez a hazánk. A másik ország nem e világból való, a Krisztus országa, ez az üdvösségünk. Amen!

Ruttkay-Miklián Gyula
bányakerületi püspöki titkár.

Önimádás bűne.

Szenthár. u. II. vas. (Vázlat)

Lukács 18, 9—14.

A mi fülünk számára a *farizeus* szó egyértelmű a képmutató, szélhámos, alakoskodó szavak jelentésével. Akire reámondjuk: farizeus, — annak jellemét a legsötétebb színekkel festettük meg. Egyházi és nemzeti életünk fekélyeit jelentik ezek az emberek. Pedig a farizeus szónak ez az értelmezése nem felel meg a *történeti* valóságnak. A farizeus rend életre hívása olyan vallási és nemzeti megmozdulást jelentett a Krisztus előtti zsidóság életében, amilyenre ma szíve legforróbb imádságaival áhítozik mindegyik egyház s minden mélyen érző magyar ember. Jelentette a legkomolyabb visszatérést az ősök hitéhez, a mult nagy értékeihez, s jelentette a legmodernebb haladást az áhított jövő felé.

Mert amikor a leigázott Palesztinában a görög-római kultúra hitetlensége és szabados pogány erkölcsisége úgy szivárgott át a zsidóság életébe, mint az itatóspapírra tett vizesrongyból a nedvesség, a farizeusság új Gedeon-gyapjuként következetesen kidolgozott életprogrammal tartotta magát szárazan az *idegen hatásoktól*.

Amikor mindenki divatos új istenek után szaladgált s végeredményben egyikben sem hitt, amikor az ősök messiásváró reménységét már csak egy kézlegyintéssel intézték el, a farizeusság szívében lobogó lánggal égett az eljövendő „Isten országának“ és *Messiásvárásnak* őrüzte.

Amikor a világ a fórumok és agorák ezer felé ágazó bölcséleti irányainak utvesztőiben tévelygett és lelki éhségét zagyva moslékkal elégítette ki, — a farizeusság visszatért az ősi *szent könyvekhez* s annak becsét, értékét oly magasra emelte, hogy még az utolsó kis vesszőcske jelentőségét is komoly tudományos vitákkal állapították meg.

Amikor az egész világon előmlött a *testkultusz*, az életélvezés, a kicsapongó örömhajhászás társadalom és nemzetromboló áramlata, — a farizeusság hetenként kétszeri *bőjttel* tegyelmezi meg testét és kényszeríti a lélek uralma alá.

Amikor az egész világon felbomlik az isten- és emberi törvények szabta *erkölcs* köteléke s a szabad szerelem pillangómorálja fertőzi a társadalmat, a farizeusok lándzsát törnek a

hatodik parancsolat mellett és elbástyázzák a *tiszta családi élet* szentélyeit.

Amikor az egész világon fenyegető öklü tömegek ordítanak kenyérért s véres *szociális bajokra* mindenki csak elméleteket, rendszabályokat, de nem kenyérral teli segítő kezet nyújt, — akkor a farizeusság rendszeresen megadóztatja magát és napi programjába iktatja a *gyakorlati alamizsnálkodást*.

Amikor a tömegek az egész világon hátat fordítanak a templomoknak s a fürdő- és kirándulóhelyek lesznek a testkultusz új templomai, a farizeusoknak a templom lesz a legotthonosabb tartózkodási helyük s jövődelmük *tizedrészét* hajszalhasogató pontossággal szolgáltatják be a templom céljaira.

Amikor az egész világ behódol az elnyomó római uralomnak s elhagyva ősi nyelvét idegen szokásokat, idegen hitet, idegen erkölcsöket vesz fel, a farizeusság az izzó gyűlölet hideg szenvedélyével s a törhetetlen hit nyakas konokságával tart ki a *nemzeti gondolatok* és irredenta eszmék mellett. Fanatikus hazafiságukon szilánkokká törik a római birodalom minden fegyvere. Erőszak nem használ, ravaszság nem árthat. A farizeusok hamu alatt izzó parázsként álmódnak, tűrnek és várnak tovább.

Ha szemünk elé állítjuk a mai világ egyházi, nemzeti és társadalmi viszonyait, nem ébred-e fel bennünk is a vágy: bárha közöttünk is támadna ilyen farizeus rend! Bárha itt is támadna egy százezreket számláló lelki hadsereg, amelyik azt a jelszót írná a zászlajára: vissza az ősök hitéhez! Bárcsak mi is rámutathatnánk földművesekre, kereskedőkre, mesteremberekre, tisztviselőkre, akiknek a Szentírás mindennapi lelki eledlük lett! Bárcsak a mi hátunk megett is ott állana a társadalom minden rétegéből toborzott tiszta tekintetű hadsereg, aki bizonysgtevő szóval és étellel tör lándzsát a családi élet tisztasága és szentsége mellett. Bárha mi is szembe tudnánk állítani a testkultusz rajongó tömegeivel csak egy kicsiny csoportot is, aki a bőjt és imádság fegyvereivel vív diadalmas harcot a test ellen a lélek uralma érdekében. Bárcsak mi is beszűntethetnénk az egyházi adózás lélekölő kényszerét, mert tömegével lennének egyháztagok, akik vagyonuk és jövődelmük tizedrészét önkéntes buzgósággal hoznák el Isten oltárára. Bárcsak mi is bizonyosak lehetnénk felőle, hogy a hazafias reményekbe soha sem fáradnak bele magyar testvéreink. Egy ilyen farizeus-rend be nagyon kellene s be nagyon elkelne minálunk is!

A farizeusok fényoldalainak ilyen sugárzó megvilágítása után megdöbbenő az a megállapítás, hogy Jézus Krisztust nem a pogányok, nem a hitetlenek, nem a paráznák és gonosztevők, hanem a farizeusok adták keresztre. Igen, azok, akik a Messiást várták a Messiás gyilkosaivá lettek. Akik a maguk szigorú hit- és erkölcsi életével az Isten országának az eljövetelét akarták előkészíteni, vascszimával tapodtak reá az Isten országa megtestesülésére! Hogy juthattak a farizeusok idáig? Hogyan lehetnek annyira vakok, hogy eltaposni való féregnek lássák azt, akire szívük áhított?

Nos, erre a kérdésre felel meg Jézusnak ez a példázata.

Két embert jellemez ez a példázat. Két embert abban a formában, ahogy *Isten színe előtt állnak*. Az egyik a köztisztelőben álló *farizeus*, a másik a megvetett *vámszedő*. Ahogy a mai hírlapi-fényképész abban a pillanatban kattantja el a fényképező gépét, amikor a jelenet legjellemzőbb az illető személyre vagy cselekményre, Jézus is a legjellemzőbb pillanat-felvételt nyújtja erről a két emberről. Képében benne van a farizeusság keresztmetszete és a felelet a főnti kérdésre.

Miért nem látták meg a farizeusok Jézusban a várva-várt Messiást? Miért nem tudták felismerni benne az elértékett mennyek országát? Mert a bűnös világtól kirívóan elütő kegyességük annyira elkápráztatta őket, hogy mindenben és mindenütt csak *önmagukat* látták.

Önmagukat látták, ha a világra néztek... Önmagukat látták, ha az emberekre tekintettek... Önmagukat látták, ha Isten színe előtt állottak... Önmagukról szóltak, ha imádkoztak... Önmagukban gyönyörködtek, ha jót cselekedtek... Önmaguk nagysága előtt borultak le, ha bőjtöltek... Önmagukat csodálták, ha áldozatot hoztak.

A farizeusok a törvényt teljesen be akarták tölteni, hogy büntelenek legyenek. De amikor nagy erőfeszítésekkel legalább külső látszatra sikerült kikerülniök kilenc parancsolat utvesztőiből, beleestek az első parancsolat örvényébe, az *önimádás bűnébe*. „Idegen isten“-t állítottak mindenek fölé: *önmaguk kegyességét*.

Ezzel mérték fel mindent, ezzel ítelték meg a világot, ezzel ítelték halálra még magát a Megváltó Úr Jézus Krisztust is.

A farizeusok bűnének ez a formája nagyon általános manapság is. Álljon elő, akinek nem önmaga véleménye és kegyessége a mindenek fölé emelt legfőbb fórum. (Egy-két illusztráció...)

Álljon elő, aki nem szokta megítélni embertársát, ha nem úgy hisz, él vagy cselekszik, mint ő. (Az akkori farizeusok a szombat nap hajszálpontossággal kiszámított megszentelése, a bőjtölési idők betartása, a tisztálkodási, étkezési parancsolatok, tizedfizetési táblázatok miatt itélkeztek elevenek és holtak felett, — a mai farizeusok a futball mérkőzések, a színház, a regény-olvasás, mozi, tánc, rövid haj és más egyebek miatt.)

Álljon elő, aki nem szeret önmagáról beszélni. Figyelje meg magát mindenki, hogy Isten színe előtt is nem önmaga takarja-e el lelki szeme elől a Magasságot?

A farizeusok bűne, az önimádás olyan általános, mint a lélegzés.

Mármost mi az útja az önimádás bűnéből való szabadulásnak? A *publikánus erénye*: az önmagunkból való kiábrándulás, önmagunk szemében való alábbszállás. A *megalázkodás* egészen addig a pontig, ahol a vámszedő szívével tudjuk kiáltani: Isten légy irgalmas nékem bűnösnek!

Farkas Zoltán

kölesdi lelkész.

Magyar hálaadás.

(István király napján.)

Zsoltár CIII. 1—4.

István király napja, augusztus 20. jó alkalom arra, hogy zavaros jelenünk forगतagából messze multjába nézzen a magyar. Élethivatásunk munkaszerszámát megpihentetjük és felszerezve ezen a napon emlékezünk. Megjárjuk ilyenkor régi dicsőségünk omladékait, ismeretlen sírjaikból költögetjük régen porladó nagy embereinket, estére szállt öreg századok kavargó eseményei vonulnak el szemünk előtt. Oh, tudom: ez az emlékezés nemcsak fényes napok nagyszerű panorámája, multunkba tekintve, felszakadnak a sebek, amelyek régen véreztek és fájtak, felragyognak a könnyek, amelyeket elődeink fiai és leányai hullattak el dicsőségbe és vérbe boruló nagy idők idején.

I. És én ma mégis a hálaadás zsoltárát prédikálom. Gyülekezetemnek, népemnek ajakára zengő dicséret szavát adom: „Áldjad én lelkem az Urat, és egész bensőm az ő szent nevét! Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről“. Emlékező népem, el ne felejtkezzél az Isten semmi jótéteményéről! . Nem mondom én azt Testvéreim, hogy mi magyarok elfelejtjük a hálaadást. Nemzeti létünk nagy fordulót ünneppé avatjuk, híveinket hálaadó imádságra oltár köré gyűjtjük, történelmünk kiemelkedő csúcspontjain emlékköveket állítunk fel, hogy azok felírása fiainknak is hirdesse az Úr felemelő, vagy lesújtó kezének hatalmát. Szétnézünk földünkön és büszkén foglaljuk énekbe, hogy ez az ország bokréta az Isten kalapján. Gyermekeink lelkesült ajakkal ezt éneklik bele életük tavaszába. Oh, igen magasztalva áldjuk az Istent, hogy nekünk adta ezt a földet minden ajándékával, s még fel sem fedett kincseivel együtt. Igen, hálát adunk a magyar Alföld acélos buzájáért, nemzeti himnuszunkba belefoglaltuk Kunság mezejének arany kalászát, belefoglaltuk Tokaj szőlővesszejét. Oh Istenem, hogy zeng a mi hálánk, vagy hogy sír a mi szívünk zúgó erdeinkért, a hegyóriások büszke koszorújáért... „a magyar csillagokért“, amelyek árva fejünk felett híven virrasztanak.

Hálát adunk!... De nemcsak ezekért! „Harcban vitézeket, békében bölcseket támasztottál! Ezért néked zeng éneket s mond e nemzet dicséretet“... Igen, elősoroljuk nagyjainkat. Ez a tenyérnyi föld annyit termelt belőlük, hogy nevük ott fénylik történelmünk minden lapján. Fejjel magasabbak mindnyájunknál s nem egynek homloka köré a világ legnagyobb nemzetei fontak babért. Tudom, őket sem felejtjük s nevüket említve alázatosan sutlogjuk a régi éneket: „Áldjad én lelkem az Urat!“... Mert nemcsak földet adott, magyar lelkek mélyén szent tüzet is gyújtott, magyar szív öbléből annyi áldás szállt fel mindenek javára. „Áldjad én lelkem az Urat!“

De a hálaadásban még itt sem állunk meg. Könnyek között is imádságot mond megremegő ajkunk a megaláztatásokért,

vesztett csaták, halott vitézek nagy temetőiért... a viharokért is, amelyek megtördelték elbizakodottságunk büszke fáját... égre tekintünk, hogy időnként megalázhattuk magunkat az Isten hatalmas keze alatt, hogy ostorozására méltatott bennünket. Hálát adunk, hogy nagy viharok után, amikor minden elveszett, ismét vont kegyelem-szívárványt a borús, magyar égre... hálát adunk történelmünk napsugaras, boldog esztendeiért, amelyek meggyógyították sebeinket.

Igen, sok mindenért hálát ad a magyar. És mégsem teljes a mi hálaadásunk. Vagy mondjátok meg: hányszor adtunk mi már hálát úgy igazán a szívünk szerint azért, hogy Isten kegyelméből ez a nemzet keresztyén nemzet lett. Úgye hányszor magasztaljuk az Urat, hogy Ázsia vad pusztaságairól erre a gazdag földre vezette népünket, de van-e hálaadásunk azért a jótéteményért, hogy a kereszt tövébe is elvezette a magyart?... Hálát adunk hőseinkért, törökverő nagy Hunyady Jánosért, de átforrósodik-e a szívünk, ha arra gondolunk, hogy ez a nép feltekinthet a názáreti Jézus szelid arcára?... Hálát adunk a bölcsékért, akiknek szelleme messze világított s akiknek szava jövődbe vágott ösvényt, de elfogy hálaadásunk imádsága, amikor azért az evangéliomért kellene hálát adni, mely minden értelemnek felette vagyon?... Százszor megénekeltek már, hogy Isten kivont bennünket a testi pusztulás verméből, porba hullva és porba tiporva is újra felemelt bennünket, de mikor mondjuk el a magyar hálaadást azért, hogy az elveszett és elkárhozott magyar lélek előtt is megnyílt a kegyelem, mikor mondja el ez a nemzet: „Áldjad én lelkem az Urat, mert ő bocsátja meg minden bűnödöt, ő gyógyítja meg minden betegségedet, kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg téged!” Testvéreim, mikor mondjuk mi ezt el?... Mikor tartunk egy nagy nemzeti hálaadást azért, hogy a keresztyénség minden gazdagsága kitárult nemzetünk előtt is, hogy mindaz az áldás, amit karácsony, nagypéntek, husvét és pünkösöd ad, egész teljességében alázuhog erre a földre is, életnek vize és életnek kenyere terem a magyar földön is járó Krisztusnak nyomdokán!... Legyen teljes a hálaadásunk! Én népem, el ne feledkezzél az Úrnak semmi jótéteményéről!

II. De van a mai napnak egy másik üzenete is. István király napján emlegetjük az ezer éves magyar keresztyénséget, mert hiszen az apostoli királytól számítjuk meghódolásunkat a Krisztus keresztyén előtt. 1000 esztendő hosszú útja méri azt a nagy időt, amióta Isten keze a keresztyénség sóját behullatta a magyar életbe. 1000 esztendő óta dolgozik Isten erejének áldott kovásza azon, hogy átfurmálja a magyar lélek indulatait, hogy „tisztítson magának kiváltképpen való népet, jócselekedetekre igyekezőt”. 1000 év óta keresi a mennyei gazda a magyar keresztyénség életfáján a termést, a gyümölcsöt. 1000 év óta várja az Isten, hogy egészen átadjuk neki magunkat minden fenntartás nélkül... S ki nem látja az emberi szem homályos látásán

keresztül is, hogy még mindig mennyi homályos folt szeplőzi a magyar keresztyénség arcát. Örökkévaló Isten helyett, megnyit reménykedünk mi hiábavaló hatalmasságokban. Egyszer a kultúra után vetjük magunkat és reménységeink valóra válását egyedül a kulturfőlénytől várjuk. Azután elhallgatunk a jel-szavakkal és minden bizodalmunkat az erőszak fegyvereibe vetjük. Politikai összeköttetéseket szövögetünk, jövődönket ráépítenők idegen népek érdek-barátságára. Néha nagy bizakodással beszélünk önerőnkéről és babonás számítgatásokkal akarunk fordítani jövődönk kerekén. Oda fordulunk még a halottakhoz is, tőlük várva segítséget, megcsorbult életünk kiépítését. Nem halljátok-e, hogy a magyar keresztyénség nagyobbik fele miként hívja, kiáltja István király nevét? . . . Jaj, mennyi fogyatkozása van még mindig ennek az 1000 éves magyar keresztyénségnek. Jaj, mennyire szükségünk van az Isten hosszútűrő irgalmasságára! Magyar keresztyénségünknek mennyire az ajakára illik az Ige: „Áldjad én lelkem az Urat, aki megbocsátja minden bűnödöt!” Ezért nem törölt el bennünk a földnek színéről.

Hányszor elmondottuk mi már magunknak is, a külföldnek is, hogy évszázadok nagy ideje alatt mindig a keresztyénség védőbástyája voltunk. Ellenség keze ebben a harcban tizedelte meg a magyart. Karddal tényleg elvégeztük ezt a munkát. De változtak az idők! Ma a lélek fegyvereivel kell harcolni. A nagyobb hittel, a mélyebb istenfélelemmel, a bátrabb bizonyosságtévéssel, a több imádsággal, a megszentelt étellel, a teljesebb keresztyénséggel. És ebben a harcban mi megadtuk magunkat! A keresztyénség védője, Magyarország, nem nyitotta-e meg kapuit az istentelen Szovjetország előtt kereskedelmi szerződés előnyeért? . . . Valamikor a kereszt védelmében levágtunk a karunkat, elhullattuk a vérünket, belementünk a halálba, ma megalkudtunk s gazdasági előnyökért elejtettük Istentől kapott megbízatásunkat. . . És az Isten még mindig könyörül rajtunk. Szívszorongva várja megtérésünket. És az Isten még mindig felhossa ránk az ő napját. . . megváltja életünket a koporsótól, s napról-napra kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg bennünket. Legyen hát teljes a magyar hálaadás is! Áldjad én lelkem az Urat. Amen.

Nagy Miklos
zalaegerszegi lelkész.

A lelki süket-némaság és meggyógyítása.

Szenthár. u. 12. vas.

Márk ev. 7, 31—37.

Vannak álmok, amelyek kínzók és gyötrők s amelyekből az ébredés valóságos jótétemény. Gyakran volt álmod, amidőn veszélyes helyzetbe jutottál, — gonosz kezek életedre törtek s

te a legválságosabb pillanatban — beszélni akartál és nem tudtál szólni, kiáltani akartál segítségért és nem jött ki egy szó az ajkadon... megnémultál... megsiketültél... Milyen áldás és mily kimondhatatlan örömrészlet — mikor az ébredés pillanatában észre veszed, hogy álom volt csak, s te ismét visszanyerted beszélő készségedet s elmondod — kínos álmodat, le-töröld gyöngyöző verejtékedet s valami különös hálaérzet vesz erőt rajtad, mert érzed, milyen nagy jótétemény az, hogy nem vagy néma, nem vagy siket, de beszélni tudsz. Ilyen hálaérzet és ilyen örömjongás foghatta el annak a nyomorult, szerencsétlen embernek is a lelkét, akinek Jézus a mai evangéliom szerint megnyitotta füleit, megoldotta nyelvét és az ismét helyesen kezdett beszélni. Az Ige tükrében előttünk áll a siket-néma embernek megható szomorú sorsa, aki nem hallhatja édes anyjának a szavát, nem gyönyörködhet a madarak énekében, nem hallgathatja az Isten Igéjének vigasztaló szavait. Előttünk áll a néma, aki Isten áldott ajándékát a nyelvet, a beszélő képességet elvesztette, nem közölheti embertársaival vágyait és érzéseit, nem mondhatja el panaszkodó szavát, mi fáj, mi bántja, mi vigasztalja. Mi is, ma is találkozunk nyomorú siket-némákkal!! s részvétünk és szeretetünk az övék. Kinyújtjuk feléjük segítő kezünk, enyhítésre kész szívünk, csak meggyógyítani nem tudjuk őket, csak azt nem tudjuk elérni, hogy nyiljanak meg füleik s oldódják meg nyelvük. Rokonszenvvel fordulunk azon intézmények felé, ahol a siket-némákat gyógyítani igyekeznek, soruk enyhítésére mindent elkövetnek, hogy enyhítsék súlyos helyzetüket s ne legyenek mindenkinek teher, de illeszkedjenek bele az emberi társadalom közösségébe.

Ennek az irgalmas szeretetnek jóságos érzése élt Jézus szívében is, amikor Tyrusnak és Sidonnak vidékén elébe hoztak egy nehezen szóló beteget, siket-némát s ő ujjait annak fülébe bocsájtotta s köpven illet annak nyelvét s az égre tekintvén így kiáltott: „Effata“ „nyilatkozzál meg“ és megoldódott annak nyelve, elmúlt süketisége.

E csodás gyógyításnak kettős célja volt: az egyik az, hogy megmutassa isteni hatalmát azoknak, akik jeleket vártak tőle, akik e csodák nélkül nem hittek benne, a másik, hogy reámutasson a lelki életnek — még a testnél is szomorúbb jelenségre, reáeszméltesse az embereket arra, hogy vannak lelki-siket-némák, van lelki siket-némaság. Gyakran találkozott Jézus ilyenekkel, akiknek van szemük, de nem látják meg a természet világában az Isten hatalmas kezének munkáját, nem érzik az ő áldott kezének jótéteményeit a tavasz virágaiban, a nyár aranykalászos termésében, a gyümölcsöző ősz gazdag ajándékaiban, akiknek van fülük, de nem hallják az Isten hívó szavát, az Isten Igéjét s ha hallják is, az csak felületes hallgatás — minden haszon nélkül, „egyik fülükön be, a másikon ki“... Van nyelvük, de nem beszélnek ott és nem tesznek tanubizony-ságot, ahol az igazságot hirdetni kellene és megvédelmezni s

Krisztusról vallást tenni. Mikor a farizeusokkal és irástudókkal szemben állt, elmondhatta Ő is Ézsaiás próféta szavait (56. r. 10. v.) — az egyházi szolgálókról: „Órállói vakok, mitsem tudnak, néma ebek, álmódók, szunnyadni szeretők.“

Ha tekintetemet a multakból a jelenre fordítom, ha a Jézust környező sokaságról — mely tanuja volt Jézus irgalmas szeretetének, ideirányítom erre a gyülekezetre — bizonytságot kell tennem, hogy a lelki süket-némák itt vannak közöttünk, itt élnek velünk, vagy talán . . lehet, hogy mi magunk vagyunk ilyenek és ezek.

Testvérem! Vajjon te nem vagy „süket-néma“?? Olyan sokan szenvednek ebben a betegségben — maguk sem tudván arról. Elhangzott Betlehemben a nagy szó: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy senki el ne vesszen, aki Ő benne hiszen.“ De ki az, aki a hála és a szentelt öröm érzéseitől áthatva s megcsodálva Istennek ezt a megfoghatatlan szeretetét térdre borulna és a Krisztusban keresné a hit által az ő lelkének üdvösségét. A véres Golgotán ez a Fiú feláldozta életét a világ bűneiért, a bűnbánó lélek alatta kegyelmet nyer és bűnbocsánatot. A golgotai kereszt ott áll, mint hangosan hívogató jel, mint a kegyelemnek és békességnek égbenyuló fája — ám azok, akiket Ő megváltott, akikért vérét ontotta, süketek, nem hallják a hívó szót, nem borulnak le a kereszt alatt, nem tartanak bűnbánatot, nem fizetik vissza az Ő nagy szeretetét odaadó, igaz szeretettel. Sokaknak ma is a kereszt botránkozás és bolondság!!

Gondoljatok Oroszországra, ez lett ma a süketség és némaság átkozott hazája, ahol elnémultak a Krisztust dicsérő ajkak milliók és milliók életében, gondoljatok az egész világon élő hitetlenek hatalmas táborára, akiknek füle szívesebben hallgatja a „pénz“-nek csengését, mint ama mennyei szót.

De ne menjünk a süketek és némák keresésében olyan messze földre, nézzünk szét itt magunk körében. Átéltük egy egyházi esztendőnek sok-sok igehirdetését, kiáltó szavát, amelyek az Isten irgalmas szeretetéről szólottak, elbeszélték nekünk ezerféle alakban annak az áldott orvosnak jóságát és szeretetét, aki a vakoknak látást, a sántáknak járást adott, s aki a mai szent Ige szerint a süketeket hallókká tette és a némákat beszélnékké, aki minden jót cselekedett s mikor az égbe szállott, elküldötte a szeretetnek és világosságnak lelkét, hogy mi megértsük s befogadjuk azokat az ígéreteket, amelyeket az Isten a jövőben, az örök életben biztosított számunkra: „amiket szem nem látott, fül nem hallott s emberi értelem fel nem foghatott, azt készítette el Isten azoknak, akik őt szeretik. S a Jelenések könyvében pedig így szól: (21. r. 3. v.) „Ime az Isten sátora az emberekkel van, és velük lakozik, és ők lesznek az ő népei és maga az Isten lesz velük, az ő Istenük. És az Isten letöröl minden könnyet a szemeikről és halál nem lesz többé, sem gyász, sem kiáltás nem lesz többé, mert az elsők elmultak“.

Oly sokan süketek az Istennek ezen kegyelmes ígéreteivel szemben. Csak a földi dolgokban, hiábavalóságokban keresik az ő boldogságukat, ők ezerszer csalódnak bennük s ezerszer süketek maradnak velük szemben.

Szomorú és nehéz betegség a testi süketség, de a lelki még súlyosabb, végzetesebb, mert nemcsak a földi élet kincseit veszíti el a süket, hanem az örökélet drága ígéreteit is kockára teszi.

És ezzel a süketséggel rendszerint a némaság is össze van kapcsolva. Süketség és némaság oly sok szívben. Jézus mondja: „Aki vallást tesz én rólam az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt.“ Sokan ennek dacára, mily némák maradnak. Nem tesznek tanubizonyságot Krisztusról, nem beszélnek róla családjuk, gyermekeik előtt, nem dicsőítik az Istent zengő énekekben, és áldott zsoltárban: „Áldjad én lelkem az Urat, és az egész bensőm az ő szent nevét, áldjad én lelkem az Urat, és el ne feledkezzél semmi jótéteményiről, a ki megbocsátja minden bűnödöt, meggyógyítja minden betegségedet, a ki megváltja életedet a koporsótól s kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg téged.“ Zsolt. 103, 1—5.

Süketség és némaság oly sok keresztyén házban. Valamikor régen a kora reggeli órákban — ha elment valaki a falusi házak ablakai alatt, vallásos zsolozsmák, énekek hangjai tütöttek meg fülét. Láthatta benn az ablakon keresztül, amint a család-anya az asztal köré gyűjti övéit és olvassa az élet beszédét, imádkozik együtt családjával. Régen egy sóhajtással indultak a munkába, ma süket-némaság az evangéliom népénél is.

Ez a lelki süket-némaság szomorú állapota. Kicsoda gyógyíthat meg bennünket? Kicsoda szüntetheti meg ezt a reánk nézve végzetes betegséget? Előttünk áll a mai evangéliomban az igazi orvos, az áldott gyógyító, akinek kezében van a gyógyítás minden eszköze.

Mint egykor Tyrusnak és Sidonnak tájain, ugyanolyan szeretettel hajol feléd, irgalma és kegyelme melletted — gyógyító kezét föléd tárja, hogy a te hozzád méltatlan süketségedből és némaságodból kimentsen s Istent dicsőítő, neki dicséretet mondó gyermekévé tegyen. Minden vasárnap és valahányszor megszólal az Ige, Ő kiáltja néked: „Effata“ —, valahányszor életedben öröm virágai nyílnak s egy-egy ragyogó sugár vetődik utadra, — arra serkent „nézz fel az égre“ — onnan jöhet a te gyógyulásod, éjszaka évadján a csillagos egekre mutat, amelyeknek őrserége beszélő bizonyossága az Isten örökös szeretetének s mindezekkel gyógyítani akarja süket-némaságodat. Az ébredő hajnal sugarában, a természetnek ezernyi-ezer ajándékában arra akar reánevelni, hogy te gyógyulj meg és halld meg az Úr szavát s ha meghallottad, ne légy többé néma, de zengjen zsolozsmát hálás ajkad. De nemcsak a nagy nyilvánosság előtt, a nagyvilág csodás jelenségeiben, hanem veled magaddal egyedül is, — négy szem közt szeret beszélni, hogy téged

meggyógyítson. A mai evangéliom emberét kivezette a sokaság közül egymagát és úgy oldotta fel az ő nyelvét s nyitotta meg füleit. Téged is sokszor a betegség és fájdalom, a szenvedés és megpróbáltatás magányába vezet és ott szól hozzád: bizzál, onnan felülről jöhet számodra segedelem és vigasztalás, nyiljék meg ajkad hálaadásra.

A gyógyulásnak egyellen feltétele van. Ha az élet sok nyomorúságától szabadulni akarsz, ha a földi és földöntúli élet kínos szenvedéseitől menekülni akarsz, teljes hittel kell hozzá fordulnod, készséggel fogadni az örök élet Igéjét, buzgó imában kéрни segítségét és szívesen időzni lábainál.

Kinek füle van a hallásra, hallgassa őt, mert ez által lelki sükettségét meggyógyítja. Ha meghallgatjuk az Ő beszédét, amit Ő mond, ha hisszük azt, amit hallottunk, ha élni tudunk aszerint, amit hiszünk.

Azzal végződik a mai Ige: „Mindeneket jól cselekedett, a süketeket hallókká tette, s a némákat beszélőkké.

Kérjük Őt mi is, hogy lelki nyomorúságunkat, amely bennünket oly méltatlanokká tesz — gyógyítsa meg s felismerve az Ő beszédében az örök életnek ígét — szívünket-lelkünket — neki szenteljük, hogy legyen egész életünk egy Istent dicsőítő zsolozsma.

Nyiljék meg fülünk és oldódjék meg szánk:

„Óh! vajha ezer nyelvem volna

S angyalokéval érne fel

Mindegyik versenyezve szólna

Teljes szívemnek mélyiből

Dicséretedre Istenem

Ki annyi jót művelsz velem.“ Ámen.

Kardos Gyula

balassagyarmati lelkész, alesperes.

Mi teszi szerető felebaráttá az embert?

Szenthár. u. 13. vas.

Lukács 10, 23—37.

Végeláthatatlan tömeg tolong az élet nagy országútján. A világ népei. Csoportokba verődve küszködnek, hogy előbbre jussanak s tenyéryni helyért ezreket vetnek áldozatul. A faj, a vérség, az eszme kötelékei állítják őket sorompóba s hullahegyeken keresztül igyekeznek diadalra juttatni önző eszméiket. A csoportokon belül az egyén viaskodik az egyénnel. Itt megszünt minden kapcsolat s az egyéni érdek zuhogtatja a testvérré irgalmatlan öklét. Össze-vissza harc ez, melyet a kapzsiság, a bűn táplál. Gyújtó jelszavak csattognak. A tömeg eszét veszti s vakon a setébe nyul, hogy megfojtsa önnönmagát. Szabadság után lohol s közben béklyót rakat lelkére, kezére. Éhezi az egyenlőséget s a hitványt teszi urává. A testvériség hangos színei alatt gazdasági és kulturális szövetkezésekkel körül há-

lózza a világot. Milliós palotát épít az örökbéke eszméjének s közben latolgatja, kinek gyorsabb a repülőgépe s kinek vadabb a dinamitja. Ez a tömeg hordozza a nagy emberi ideálokat s ettől vár boldogulást a világ. Nem is mondható szegénynek ez a tömeg. Van mindene... Van tudománya, tud lelkesedni, dolgozik s szédítő áldozatokat hoz... Csak egy nincs neki, csak egy valami hiányzik szervezetéből: a szeretet...! Futásában a becsvágy, az önimádat ördöge sarkantyuzza s nyomában ágyúfüst... vér... és könny... Az utszélen halálra tiport népek s félholtravert emberek. Ezek az otffelejített elesettek jelzik korunk értékét s adják jövőnk lehetőségeit... Sivár kép, akár az ut Jeruzsálemtől Jerikóig. Mi menti meg e világot...? A szeretet... Mennél több szeretetet a népnek. Még pedig azt a szeretetet, mely Istenből indul, keresztül árad a felebaráton s önmagunknál megszűnik. E szeretetet a felebarát hordozza, ő táplálja, neveli, de áldó munkáját másra engedi hatni.

Mi teszi ilyen felebaráttá az embert?

1. A szem, mely látja mások nyomorát...
2. A szív, mely átérzi ezt a nyomort...
3. A kéz, mely segíti hordozni...

Ahol Jézus megszólal, ott találjuk a farizeust is. Van neki mindig egy-egy kérdése, hogy valamiképpen téves nyilatkozatra bírja a Mestert. Így most. Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem? Jézus a törvényre utal s a farizeus találoán válaszol: „Szeresd Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből, és a te felebarátodat, mint magadat.“ Jézus most a farizeus lelkiismeretére tapint... „ezt cselekedd és élsz...!“ Félreérthetetlenül megmondja neki, hogy eddig mindezt nem cselekedte. Inti, ne a 613 mózesi törvénynek utvesztőjében tévelyegjen, hanem ragadja meg lelkében a törvényt és úgy töltse be... A farizeus találva érzi magát. Büszkesége azonban nem engedi, hogy ezt bevallja s a lélekboncolás gyötrelmeiből a szóvitának kényelmesebb mezejére szeretne átváltani. De zavarban van. A megmozdult lelkiismeret agyára ül s olyasvalamit kérdez, ami legkevésbé szorul magyarázatra. Ki az én felebarátom? Erre ad feleletet Jézus páratlanul szép példázatában.

1. A Jeruzsálem és Jerikó közötti országuton egy ember fekszik. Rablók kezébe esett, félholtra verték s otthagyták. Jézus nem mondja, ki volt, mi volt? Egyszerűen ember. Szeretetünkre mindenkinek joga van. S ezt a segítő szeretetet várja a szerencsétlen az utszélen... Várja felebarátját. S jön egy pap. A megsebesültnek bizonyára felragyogott a szeme. Ki segít, ha ez nem?! A pap ránéz és elkerüli. Szinte megdöbbenünk. De hamarosan jön egy lévita is, majd ő! A beteg újra remél. A lévita is ránéz és otthagyja. Egy világ dőlhetett össze a nyomorultban! Kitől várjon segítséget, ha ezekben nincs irgalom!! Istennek szolgálja mindkettő. Talán ép az Úr oltára mellől jönnek Jeruzsálemből!? És .. és... képesek otthagyni. Talán

találunk számukra mentséget. Talán nem vették észre szegényt? Az Írás azonban határozottan mondja: látták és elkerülték. Nincs mentségük. Látták a szerencsétlent, de szemük beteg. Lencséje csak önmagának a szemléletére van beállítva. Amint meglátják a nyomorultat, ezer és ezer gondolat ébred ez bennük, de mindegyik saját kényelmük megővését célozza. Megindul bennük a lelki világ gépezete s csak úgy ontja magából az igazoló ötleteket, miért is lehetetlen nekik itt segíteni s miért kell ezt a szerencsétlen embert itt hagyni. Már maga a hely is oly félelmetes... Az itt tartózkodásnak minden perce veszélyt rejt... Mit is csinálna egy ember ezzel a haldoklóval... Szabad-e kockára tenni az életet egy bizonytalan kimenetelű betegkezelésért? Se orvosság... se kötés... semmi... semmi... ami indokolttá tenné a sikeres beavatkozást... S aztán a vért sem bírják... Az életre kiható undor ülhet beléjük... Majd csak jön valaki, aki alkalmasabb az ilyenhez, mint ő, gondolja a pap. A lévita meg azzal rohan el a szerencsétlen mellett: az előttem menő sem segített.

Ezek nem a felebarát szemével nézték félholtra vert embertársukat. De dobhatunk-e rájuk követ? Hányszor kapjuk félre fejünket, ha látunk valamit, ami áldozatos közbelépésre hív bennünket és sietünk tova, mintha nem volna semmi közünk az egészhez. A mi szemünk is beteg. Az istenkeresés munkája még nem csiszolta eléggé élesre. . . Az a szem, mely nem emelkedett még a csillagok fölé, Istenhez, az nem tud kapcsolatot teremteni a külvilág és a szív között. Az ilyen szem az élet eseményeit mindig a saját szempontjából nézi. Úgy viselkedik mindennel szemben, hogy valahogy kárt ne valljon az ő érdeke... Az Úr csodálatos dolgainak szemlélete nem bírja mélyebb megindulásra. Egy pillanatra talán gyönyörködik bennük, de hamar magába mélyeszi tekintetét s keresi saját értékeit, hogy azokat bálványozza. Látja a nyomort is, de behunyja szemét, mert pénzt, időt, veszteséget követel, ha hosszabb ideig engedi magára hatni. Tova siet és örül annak, hogy ő nincs a nyomorútnak helyzetében. Pedig, ember, gondold meg, a holnap téged is ott találhat az ut szélén s várod te is a felebarátot, lesed, hogy rád találjon szeme s jaj néked, ha ez a szem inkább önmagával van elfoglalva, mint te veled!!

Mennyire várod, ott az utszélen a samaritánust!! Mennyire keresed szeme pillantását, mert a megértés melege árad belőle és menekülés tekint onnan reád. A samaritánus szeme másként van berendezve. Amint meglátja a szegény szenvedőt, megáll... Megnyitja a szomorú jelenség előtt minden érzékszervét, hogy átültesse a nyomorultat jajjával, sebeivel lelkébe, szívébe. Közte és a beteg között nincsen semmi távolság, magába helyezi minden kínjával, minden vágyával... Nincs köztük válaszfal. Egygyé lett vele, mert a köztük levő űrt kitölti az Isten. Ez a szem, mely a szívbe emeli a nyomorúságot, mely önnönmagával szemben vak s csak a külvilág jajját hallja s csak a rimánkodó

nyomort látja... ez a felebarátnak a szeme. Ez a szem nem fél, nem vesz rajt erőt az undor, de a segítség vágyát éleszti a szívben és könyörületességre indít... Addig nézi... addig nézi a nyomorúságot önfeledten, míg nem kicsordul belőle a könny, a szájalom könnye. A felebarát szemének ismertetőjele és legszébb ékessége ez a könny.

2. A papnál és a lévitanál hiába keressük ezt a könnyet. Lehet, hogy ők is éreztek részvétet a nyomor iránt, de amit láttak, azt nem engedték igazán szívükhöz beszélni s azért nem lehetett őszinte szájalommá az esetleg ösztönösen felcsillant részvétük. Szemük nincs kapcsolatban szívükkel s így a látottak érintetlenül, hidegen hagyják. Az összeköttetést szem és szív között az Isten iránti szeretet fonja. Ezen a szereteten keresztül sarjad, fejlődik a felebaráti szeretet. A papnál és a lévitanál ép az Isten iránti szeretet nem volt igazi. Ne tévesszen meg bennünket az, hogy esetleg a legnagyobb odaadással foglalkoztak hivatásuk dolgaival. Ez még nem szeretet Isten iránt. E munkánál nagyon is előtérbe léphet saját éntünk, érdekeink követelésével. Kenyérkérdés, hiúság, hatalmi vágy s ezer más érzelmi mozzanat bírhat e tekintetben a legforróbb cselekvésre, mely azonban még nem hoz feltétlenül közelebb Istenhez. A pap, a lévita lehettek képzett, ismeretekben bővelkedő férfiak, de annyi bizonyos, hogy lelkimunkájuk jégcsatornákban mozgott s mielőtt szívükhöz ért volna gondolatuk, érzésük, az önzés jégdarabjává fagyott. Beteg volt a szívük is, mert nélkülözötte az Istent és így nem tudták átérezni azt, amit láttak. Az istenfélő szív az a csodafürdő, melyben a tapasztalat értékké s az ismeret áldásosan ható erővé izmosodik. A szív melegén keresztül néző szemnek megmutatkozik a nyomor, az idő sebe és könyörületre indít.

De hát, mindez nem hiányzik nálunk, mondjuk magunkban. Valahányszor látom a nyomort, mindannyiszor különös melegség fut végig szívemen. Ez mind meg lehet, de felebaráti szereteted ennyiben is marad... Végig fut rajtad a szájalom melegsége s aztán elfordulsz, odébb állsz. A nyomornak látása, mint langys szellő megcsapta szívedet, de nem tudott benne tetté formálódni. A részvét még nem felebaráti szeretet. A részvét még csak bimbó, melyet még ezer és ezer veszély gátol kibontakozásában. A felebaráti szeretet a kinyílt virág, mely mosolygó pompában tárja a külvilág elé szirmai s meleg illatával mindeneket gyönyörködtet. A részvét még csak érzelmi megmozdulás és nagy kérdés, hogy mozgásba hozza-e az akaratot, hogy a szív szájalomát kézbe lendítse és samaritánusi tetté magasztosítsa. Ez a segítségre lendülő kéz adja a felebarát szervezetének a befejezettségét.

Nézd a samaritánust... Szíve szemében ül s úgy nézi a nyomorultat. Nem tud tovább menni... Szíve kohójába hullott az utszéli szomorú jelenség és új cselekvésre állítja be szerveit. Homályba vész előtte utjának célja, megfelelkezik személyével

kapcsolatos kötelességeiről, melyek teljesítésének elodázása esetleg veszteséggel járhat. Felfüggeszti tervbe vett munkáit s egy egészen más irányba tereli tetterejét, képességeit. Lába, keze, minden mozdulata egy felé indul, a félholtravert ember felé, hogy segítsen rajta. Szeme ott világít kezén s szíve a tenyerében dobog. Nála a részvét tetté lett.

3. Az ő keze segíteni akar a nyomorulton. Leszáll barmáról, odamegy, olajat és bort önt sebeire és bekötözi. Gyöngéden barmára emeli s viszi a vendégfogadó házba és gondját viseli. Ez a samaritánus csupa cselekvéssé lett. A szeretet nem maradt nála a szívnek tétlen, önmagának tetszelgő érzése, hanem cselekvéssé váltotta fel önmagát. A szeretet megjelent az élet országutján és cselekedett. Vigasztalta a nyomorultat, hordozta és kezével megsimogatta véres homlokát. S ez a szeretet a cselekvésben nem ismer határt, nem ismer megállást. Míg be nem fejezte munkáját, keres, kutat, hol kell még áldozatot hoznia védencéért. A szeretet munkájának ép ez a tulajdonsága, ha már egyszer megfogluk, nem enged szabadon, míg nem teljesen áldássá lett szenvedő embertársunkon. A samaritánusnak bár utjára kell mennie, de távollétében is gondoskodik a szerencsétlenről. A felebaráti szeretet nem ismer távolságot. Szeme átlát a világnak tulsó felére s megtalálja a segítségre szoruló szenvedőt, szíve megérzi a legtávolabbi oduba bújt nyomornak jajját s keze átöleli az egész világot.

A samaritánus minden időknék felebarátja. Nem volt pap, nem volt lévita, nem foglalkozott Isten dolgaival annyit, mint ezek s az emberszeretet lám, mégis benne lett teljessé... És miért? Nála az istenkeresés nem a külvilágnak szóló művelet, hanem szívügyének természetes folyamata. Ő azért kereste mindenben az Istent, mert szüksége volt rá önnönmagának. Azért tudott a szíve annyira szeretni. Azért tudott megfeleledkezni önnönmagáról s tudta a nyomorúság felsegítésére munkába állítani testét-lelkét... Nála nem a mellékkörülmények adták a cselekvés irányát, hanem a felebaráti szereteten keresztül kiteljesülő Istenszolgálat. Azért volt néki oly könnyű cselekedni azt, ami nekünk megoldhatatlan feladatnak látszik...

Azt mondod, nem igen találunk ma már az utszélen félholtra vert embereket. Én azt mondom neked, az elesettek milliói hevernek megverten az utszélen s várják segítségedet. A félelmetes élettáj hangos a nyomorúságtól. A szegény kenyérért jajgat s a munka után futkosó világszerte lázong. Vigasztalásért kiált özvegy és árva. Ott fekszik kifosztottan a szerencsétlen, kit az irgalmatlan emberi éhséggel szövetkezett válság rabolt meg vagyonától... Amott a lélekgyilkosok áldozatai, kiket a becsületlő lopott meg az irigység s mellettük vergődnek a kaján rágalom agyonütöttjei...! Felebarát, látod-e mindezeket? Átérzi-e szíved ezeknek nyomorúságát s tud-e segítségükre lendülni kard? Óh, igen, látod őket. Szívedet megcsapja tán a részvét is... de már oda menni és segíteni...! idődet mások felsegí-

tésére áldozni...!? Ennyire már nem jutsz...! A szem lát..., a szív megmozdul, de a kéz merev marad és halott. Nem akarsz leszállni barmodról, melyen oly nyugodtan, oly biztosan ülsz. Lehet ez a barom a gőgnek magas lova... a gazdag kényelem csillogó autója... Oly nehéz erről leszállani s odamenni az utszélre, hogy végigtapogasd a koldusnak rongyait...! Nem akarsz átlépni a vaskorlátot, mely magas állásod méltóságát, fényét elválasztja a kunyhóban panaszkodó inségtől, hogy elhallgattassad. Oly nehéz oda átlépni. De nincs is rá szükség, mondd. Ezer és ezer intézmény gondoskodik ma már szegényekről, betegekről, elhagyottakról. S ezek az intézmények felkeresnek otthonunkban. Megtalálnak persellyel kezükben az utcán s hozzánk szólnak a templom szószékéről... Nem mulasztanak el egyetlen alkalmat, hogy ne szedjék tőlünk a felebaráti szeretet vámját s azzal nyugtatod meg magadat, hogy túlon-túl eleget teszel ebbeli kötelességeidnek. Van szemem, mely lát — mondd, — szívem, mely érez és kezem, mely ad. Ez utolsónál nem sújt beléd a lelkiismeret vádja? Kezed, melynek adnia kellene, hányszor utasította ki házadból a koldust? És az a kéz, melybe ezer és ezer láthatatlan szenvedő kapaszkodik, hányszor zárta el ajtód a gyűjtő elől? Ember, nem hallod, mint jajdul fel ezekre a könyörtelen mozdulatokra körülötte a nyomor, mintha szíven vágta volna egy zokogó vakot, egy éhező gyermeket. Gondold meg, ezek a féltreaszított nyomorultak az ítélet napján, Isten előtt mind... mind a szemed közé néznek...!!

A samaritánus a félholtravertnek odaadta idejét, pénzét, munkáját, céljait, szívét lelkét... mindenét... mindenét... Te tőled csak filléreket kér az utszélre került nyomorúság... Ha nehéz néked adni, akkor gondolj arra, te is az utszélre kerülhetsz. Elfogyhat a kenyered... a betegség leránthat az utról... Az élet oda ültethet a zokogó vakok közé s az éhezők s elhagyottak melegítőjébe. Leválhatik rólad gazdagságod, mint a vakolat a fényes palotáról, összeomolhat büszkeséged, gögöd, mint az összekorhadt faház... s ott állasz tehetetlenül, félrelökötten, megverten, elhagyottan a nagy országuton... Nincs egyéb hangod, csak segélykiáltás, nincs egyéb kézmozdulatod, mint amely egy darab kenyeret kér. Erre gondolj. De nem vagyunk-e mind az élet megvertjei? A bűnök rablóútései alatt elbuktunk s az utszélen várjuk a samaritánust... S ő jön... jön kereső szemmel... értünk vérző szívvel és segítségre nyújtott kézzel... Odamegy hozzád, karjába vesz s magával visz, hogy meggyógyítson... Ő a nagy Samaritánus, a Krisztus. Most föléd hajol s a füledbe sugja: Te is ekként cselekedjél felebarátoddal...! Ámen.

Dr. Schlitt Gyula
majosi lelkész.

Örvendezzünk az Úrnak.

— Aratáskor. —

Zsolt. 95, 1—8.

Istennek gondviselő kegyelme ebben az esztendőben is megengedte érnünk azt a boldog időszakot, amikor a természet intő szava aratásra hívja föl a földnek munkásait. Akik az őszi és tavasz napjaiban hosszú hónapokon keresztül munkálkodtak, hogy életet adó termés alá készítsék elő a kemény rögű földet, most élvezhetik fáradságos munkájuk gyümölcsét. Sárguló vetések hullámszántóföldeiken s amint a szellő lágy érintésére meghajlítják magukat az érett kalászek, mintha azt susognák halkán az embereknek: Indítsd sarlódat és arass, mert a földnek aratni valója megszáradt. (Jel. 14, 15.)

A különböző népfajok a legrégebb időktől kezdve napjainkig mindig áhítatos és felemelő ünnepek között ülték meg az aratás idejét, mert úgy tekintették azt, mint amely Istennek különös jóságára és bölcsességére emlékezteti az embereket. A műveltségnek alacsony fokán, amikor a vallásos érzések még nagyon homályos formában éltek a lelkekben, a hála adóját úgy vélte leróni az ember, hogy a föld termésének első zsengejéből áldozatot mutatott be képzelt istenének. Örömmel telt el egész valója, ha azt látta, hogy áldozatának füstje egyenes irányban száll az istenség lakóhelye felé, mert jelnek vette ezt arra, hogy Isten kedvesen fogadta az ő áldozatát.

Izrael népe között is nagy fontosságú volt az aratás, mert ennek sikerétől vagy sikertelenségétől függött a nép jóléte, vagy szűkölködése. Benne Istennek kegyelmét látta Izrael, mert Isten az, aki örök jóságával megtartja és elhozza az aratásnak áldott idejét. A szorgalmas munkásnak Isten adja meg jutalmát, de ugyancsak ő az, aki a bűnnek büntetéséül megvonja az aratás áldásait s az ember kezében eltöri a kenyérnek botját. Ha jó volt a termés, akkor örvendező és vidám hangulatban telt el az aratás, ha pedig rossz volt, elhallgatott a víg éneklés és a szomorúságtól megnémultak az ajkak. Az aratás mindig a zsengek kévéjének bemutatásával kezdődött s két új búzából készített kenyér megáldozásával végződött. (III. Móz. 23, 17.)

Mi, akiket áldott Megváltónk már megismertetett Isten igaz lényével, ilyen áldozatot nem mutatunk be, hiszen tudatában vagyunk annak, hogy hálánknak érzelmei nem magasra törő lángoszlopokban emelkedhetnek az Istenhez, hanem a szívből fakadó imádság szárnyán, mely alázatos tisztelettel áldoz a kegyelem Istenének. De mint jó keresztyének, Izrael népéhez hasonlóan, — mi is Istennek kegyelmét látjuk az aratásban s a bő áldáskor örömmel telik meg szívünk, szükség idején pedig szomorkodunk, mert tudjuk, hogy megátalkodottságunk, bűneink miatt fordult el tőlünk az Úr!

Ma őszinte örömmel siettünk az Úrnak házába, mert megörvendeztetett bennünket a mi kegyelmes Atyánk s ezért szí-

vünknek háláját ki akarjuk előtte önteni. Nemcsak a harangoknak biztató szava gyűjtött össze bennünket e szent helyre, hanem bensőnkben is megszólalt egy titokzatos hang, amely így ösztökélt bennünket: Jöjjetek el, örvendezzünk az Úrnak, vigadozzunk a mi szabadulásunk közsiklájának! Menjünk elébe hálaadással, vigadozzunk néki zengedezésekkel... Jöjjetek, hajoljunk meg, boruljunk le, essünk térdre az Úr előtt, a mi alkotónk előtt! Mert ő a mi Isterünk, mi pedig az ő legelőjének népei és az ő kezének juhái vagyunk. Csodálatosan zengő, nagyszerű szavak ezek, melyek Isten jóságának meggondolására és áldásainak bölcs használatára intenek bennünket.

Az aratásnak áldott ünnepe tehát elsősorban Isten jóságának meggondolására készlet bennünket. Eszünkbe juttatja a nagy igazságot, hogy jó az Úr és boldog ember az, aki őbenne bizik. Napról-napra gondoskodik rólunk a mi szabadításunknak Istene. Szántóföldet, barmot és mindenféle jót ad. A test és élet minden szükségletével és táplálékával naponként bőven ellát. Minden veszedelem ellen megoltalmaz és minden gonosztól megvéd és megőriz. És mindezt csupán atyai, isteni jóvoltából és irgalmasságából cselekszi anélkül, hogy arra érdemes, vagy méltó volnék. Mindezekért én neki hálával és dicsérettel, szolgálattal és engedelmességgel tartozom. (Luther.)

Mikor az özönviz elmúlt és megtértek a vizek medrükbe, Nóé, az egyetlen ember, aki megmenekült a szörnyű világkatasztrófából, kiszállott a bárkából, hogy hálát adjon Istennek. Isten ugyanakkor felvonta az égre a béke és kiengesztelődés tündöklő szivárványát s azt az ígéretet tette, hogy nem átkozza meg többé a földet, hanem ennekutána, míg a föld léssen, vetés és aratás, hideg és meleg, nyár és tél, nap és éjszaka meg nem szűnnek. Isten meg szokta tartani az ő ígéreteit s amit kimondott, azt be is teljesíti. Ő nem olyan, mint mi gyarló emberek, akik a holnapi napon már elfelejtjük a mát, nemcsak fáradságaival és küzdelmeivel, hanem fogadásaival és ígéreteivel együtt. Istennek ígérete teljesedett be az idej nyár áldásaiban s a most folyó aratásban is.

Ha megállotok arany kalászokkal ékes vetéseitek mellett, vagy hallgatjátok a cséplőgépeknek itt is, ott is felhangzó, méla bugását, nem hiszem, hogy eszetekbe ne jutna Isten jósága és az a gondolat, hogy az ő megsegítő kegyelme nélkül soha sem mire sem mehettetek volna munkátokban. Ti tudjátok legjobban, hogy a szántóvető embernek minden fáradsága, testi töredelme hiábavaló az Isten segítsége nélkül. Ti csak szántjátok a földet, elvetitek a jó magvakat, többet azonban ennél már nem tehetek. Az áldást, a munkának az eredményét Istenre kell bízni. aki a maga idejében ad esőt földünkre, termékenyítő napsugarakat küld határainkra s megvidámít bennünket az aratásnak örömeivel, amint azt megcselekedte ebben az évben is.

Mélyen elszomorító hát azoknak a viselkedése, akik megfedelkednek Isten jóságáról s munkájuk eredményétől megrésze-

gedve minden sikert és áldást saját szorgalmuknak és igyekezetüknek tulajdonítanak. Fenhéjazva mondják, — földemet a lehető legjobban megmunkáltam, egészséges magot vettem, természetes hát, hogy aratásom eredménye is csak kedvező lehetett. Mily balgatagok ezek, akiknek szívében nincs egy csöppnyi alázatosság sem, mert gögös elbizakodottságuk helyett alázatosan el kellene ismerniök, hogy minden jó adomány és tökéletes ajándék Istentől száll alá s mi csak Isten kegyelme által vagyunk, amik vagyunk.

A jó keresztyén nem lehet elbizakodott sohasem. Krisztus hűséges tanítványának legékezebb erénye mindig az alázatosság volt. Ő azt mondta: Tanuljátok meg tőlem, hogy én szelid és alázatos szívű vagyok és nyugodalmat találtok a ti lelketeknek. (Mt. 11, 29.) Krisztusnak minden igaz követője elismeri, hogy egyedül Isten az áldások osztogatója s az ő megsegítő kegyelme nélkül semmire sem mehetünk. Az ő akarata igazgatta úgy az idők járását, hogy vetéseink felnővekedhettek s kenyeret adó érett kalászatokat hozhattak. Ővé a hála az új kenyér zsengejéért s néki legyen dicséret, mert parancsolt a viharos jégesők hatalmának, hogy határaink felett ártalmatlanul vonuljanak el.

Jöjjetek hát, örvendezzünk az Úrnak, vigadozzunk a mi szabadításunk kösziklájának. Menjünk elébe hálaadással, vigadozzunk néki zengedezésekkel, mert nagy Isten az Úr és nagy király minden istenen felül. Amikor magunkhoz vesszük a test és élet fenntartására szükséges áldást, a mindennél drágább kenyeret, amely nélkül nem élhetnénk, vagy mérhetetlen nyomorral kellene küzdenünk, szívünket járja át a hála őszinte érzése s alázatosan rebegje ajkunk: Légy áldott Uram, amiért megkoronáztad határainkat, légy áldott, hogy a kenyeret újra kezünkbe adtad. A te felséged Uram, nagy és erős, a te jóságod mély és csodálatos.

Az aratás áldása, az új kenyér zsengeje azonban nemcsak Isten jóságának meggondolására készitet bennünket, hanem elibénk szab egy másik szent kötelességet is: Isten áldásainak bölcs felhasználását. Akkor lesz áldott a mi aratási ünnepeünk, ha az áldásokkal az ő céljai szerint élünk, azokból a szűkölködő szegényeket segítjük az ő dicsőségére s a vallásos élet ápolására szükséges intézményeket istápoljuk. Ha valaki ugyanis igaz akar lenni és a törvényt be akarja tölteni: senkit nem nyomorgat, az adósnak a zálogot visszaadja, az éhezőnek kenyeret szeg és a mezitelen ruhával befödi.

Nem tudom, magyar földön-e, vagy egyebütt, de réges-régen történt, hogy az egyik gazdatestvér megosztozva a másikkal az atyai örökségen, közvetlenül a régi mellett építette fel új tanyáját, nem pedig öröksége ellenkező végén. A két fiú közül az idősebb már családós férfi volt s istenadta szorgos aratás közben napestig fáradt s meghitt otthonában részvétellel gondolt öccsére, — milyen egyedül van, milyen magára hagyatott szegény, hogy tehetné őt csak egy kicsit boldogabbá. El-

határozta, hogy az éjszaka csöndjében áthord egy pár keresztet a maga aratásából, hadd örüljön a testvér, hogy Isten ilyen bőven rendelte számára az áldást. Még azon éjjel munkához látott s úgy hozzámelegedett kedves tervéhez, hogy más-, sőt harmadnap éjjel is a kévéket hordta. Történetesen öccse is elgondolkozott magában s bátyjára terelődvén emlékezése arra gondolt, hogy mennyire nehezebb az élete bátyjának, aki családos ember. Mit tehetnék én, hogy bár egy kicsit is segíthetnék rajta? Azt teszem, hogy áthordok néhány keresztet az én bő terméséből az ő földjére, hogy ha nagyobb gondot, szükséglet adott neki az Isten, meg is áldotta munkáját bőségesen. Hozzá látott ő is szorgalmasan a kéve hordásához. Így ment ez néhány éjszakán át, míg egyszerre csak feljött a hold és a két testvér egymásba ütközött az egymásért való szorgalmas szeretetmunkában. Azon a helyen, ahol találkoztak, késő unokáik templomot építettek, mert azt mondták, hogy Isten lelke találkozott ott a testvérszívekkel.

Ennek a másokért élő áldozatos szeretetnek kell élnie a mi lelkünkben is. Ha Isten jó volt hozzánk és fáradságos munkánkat megáldotta, nekünk is jóknak kell lennünk embertársainkkal szemben. Az a szeretet, amely Isten kegyelméből olyan bőségesen kiárad reánk, arra való, hogy megosszuk felebarátainkkal. Ha másnak talán több jutott az áldásból, mint nekünk, azt ne irigyeljük, sőt a magunk keveséből is juttassunk azoknak, akik szűkölködnek és rá vannak utalva segítségünkre. A földnek áldása, amelyet ma az Úr asztalán a kenyér jelképez, az áldások célszerű és okos felhasználására int bennünket.

A régi zsidók felfogása szerint, mivel a föld Istené s a nép azon csak sáfárkodik, a termésnek tizedrészét újból vissza kellett adni Istennek, hogy azt egyházi célokra használhassák fel, mert az egyházak szolgálták minden időkből Isten dicsőségét. A zsidók eleget is tettek ennek a kötelességnek s vagyonnukra az Isten tulajdonjogát alázatosan elismerték. Midőn Mózes az Isten hajlékának megépítéséhez fogott s adakozásra szólította fel a népet, rövid idő múlva a sáfárok egyike azt jelentette, hogy a gyűjtésnek megvan a kellő eredménye s a nép mégis naponként hordja a sok ajándékot. Így következett be az a hallatlan eset, hogy Mózes kénytelen volt a további adakozást betiltani.

Isten benneteket gazdagon megajándékozott az idej aratásban. Ti is adjatok hát a földnek terméséből anyaszentegyházunk nagy és nemes céljaira, mert ennek viszont szüksége van a ti áldozatkész jótékony szívetekre. Nem én, hanem az Úr Jézus mondja: Adjatok, néktek is adatik; jó mértéket, megrázottat, megnyomottat, szinig teltet adnak a ti ötletekbe. Mert azzal a mértékkel mérnek nektek is, amellyel ti mérték. Egyesüljete az egymás iránti szeretetben. Szemetek előtt folytonosan az Isten országának szolgálata lebegjen, mert csak így lehet mai ünnepünk a hálaadásnak, az örömmel és az új életnek ünnepe.

Így a mennyei Atya továbbra is segíteni fog benneteket munkátokban s nem tagadja meg áldását tőletek ezután sem, hiszen az igazak gyümölcse életnek fája és az igaz a földön mindig megnyeri jutalmát. (Péld. 11. 31.) Ámen.

Biró László

hosszúfalui lelkész, esperes.

Hívj segítségül engem . . .

Szenthár. u. 14. vas.

Luk. 17, 11—19.

Bibliaolvasó keresztyének tudják, mert az Irásba való elmélyedés során ismételten tapasztalják, hogy a Biblia önmagát magyarázza. Több olyan igére bukkannak, amelynek tartalmát másutt egy-egy szemléltető történet részletezi és magyarázza. Ez persze azt is jelenti, hogy akárhány történetnek a tartalmát egy-egy igében, — úgy is mondhatjuk: aranymondásban! — lehet röviden és jellemzően összefoglalni. Aranymondás és történet, valamint fordítva is: történet és aranymondás egymásra utal és egymást érthetőbbé teszi. Minthogy az aranymondás is, meg a történet is a Bibliából való, azért helyesen mondjuk, hogy a Biblia önmagát magyarázza. Ebből következik, hogy a Bibliát annál jobban megismerjük és annál jobban megértjük, mennél többet foglalkozunk vele. Nem róla vagy felőle kell hallanunk, hanem vele kell foglalkoznunk és belőle kell merítenünk — ez a helyes keresztyén magatartás, amelynek minden bizonnyal meg lesz az az eredménye, hogy nyomán hívő keresztyén élet fakad.

A Szentírásban járatos keresztyén ember a mai evangéliumban foglalt történetet is aranymondásban tudja összefoglalni. A tíz poklos története szinte akaratlanul is az 50. zsoltár 15. versét juttatja eszébe, azt a jól ismert, sokszor hangoztatott, de kellőképpen meg nem szívlelt igét: „Hívj segítségül engem a nyomorúság idején és megszabadítlak téged és te dicsőítesz engem!” Kétségtelen, hogy az az ige, amely egy kegyelmes parancsot, azután egy biztató ígéretet, végül pedig egy szent elkötelezést foglal magában, a felolvasott evangéliumi történetnek minden lényeges mozzanatát felöleli. Nyilván alkalmas azért arra, hogy a tíz poklos történetét ennek az igének a fényénél vizsgáljuk meg.

1. Szakaszunkból mindenekelőtt egy kegyelmes parancs hangzik felénk: hívj segítségül engem a nyomorúság idején!

Azok a poklosok, akik a Samária és Galilea határvidékén fekvő, előttünk ismeretlen faluszélen Jézus elé állanak, bizonyára ismerték ezt a kegyelmes parancsot. De ha nem ismerték is, ebben az esetben kétségtelenül pontosan és kifogástalanul végrehajtották: a nyomorúság idején segítségül-hívás szakadt fel keblükből. Nem szorul magyarázatra, sem pedig

különösebb bizonyítgatásra, hogy ezek a poklosok „nyomorúság“-ban voltak. Hiszen köztudomású dolog, hogy a poklosság milyen rettenetes, milyen reménytelen és milyen ragályos betegség. Akit ez a betegség meglepett, az nagy testi, de még szörnyűbb lelki kínokat szenvedett. A poklos sorsa a siralomházba zárt rabnak a sorsa volt. Ha csak csoda nem segített, kimulása elvégezett dolog volt. Hozzá még a poklosság nemcsak a biztos halálnak jegyezte el a beteget, hanem kezdettől fogva kirekesztette az emberi közösségből: családból, községből, gyülekezetből, társadalomból egyaránt. A poklosok mint számkivetettek a pusztaságban huzódtak meg, hogy lehelletükkel, vagy pedig érintésükkel meg ne fertőztessenek másokat. Akiket legjobban szerettek s akik a leghőbb szeretettel csüggték rajtuk, azoktól kellett leginkább elzárkózniok, nehogy a borzalmas kórnak mérgező csíráit reájuk is átplántálják. Bizony, bizony nyomorúságban voltak a poklosok mindenkor, nyomorúságban voltak azok a poklosok is, akikről a mai szent ige beszél. Elgondolni is szörnyűség, hát még átélni, hát még részes lenni benne, hogy milyen volt ezeknek a szegényeknek az élete. A társadalomból kiközösítve, övéiktől elhagyatva, testi és lelki fájdalomtól gyötörtetve bujdokoltak a lakatlan tájakon, várva és óhajtván a jóltévő halált, hogy véget vessen szinte elhordozhatatlan gyötrelmeiknek. Reménységük a reménytelenség volt, az a várakozás, hogy a szabadító halál rájuk teríti a szárnyát.

Nyomorúságban voltak a poklosok és nyomorúságukból ki nem is szabadultak volna, ha Jézus nem keresztezte volna útjukat. Embertől segedelmet nem várhattak; emberi tudomány, emberi részvét, emberi jószág őket meg nem szabadíthatta. De ami embereknél lehetetlen, az lehetséges Istennél és az ő kímetszett bélyegénél: a Jézus Krisztusnál. Hogyan, hogyan nem — mi nem tudjuk, az Irás nem részletezi, — de nyilvánvaló, hogy ezeknek a nyomorúságban levő nyomorultak szívében Jézus láttára reménység és bizalom fakad. Talán az egyik, vagy a másik rekedt suttogással, inkább csak magának, mint társának, kimondta: ez Jézus, a názárethi, ez ha akarna, rajtam is segíthetne! De a suttogást felkapta a másik, reménykedve tovább adta. Mint a gyújtó szikra lángra lobbantja a gyújtálékot, úgy lobbantotta lángra egynek a reménysége a többiek bizodalját, Lobogva csapott fel a hitnek csodálatos lángja ezekben a meggyötört lelkekben s ez a hit szólásra, együttes, közös, bensőséges esdeklésre készíti őket. Amennyire hangjuktól telik, kiáltva kiáltják: „Jézus, Mester, könyörülj rajtunk!“ Felette rövid a kiáltás, de valójában mégis igazi és hathatós imádság. Hódolat és alázat, bizalom és odaadás szólal meg benne. Nevén nevezik az Urat, „Jézus“-nak szólítják s ezzel mintegy unszolják és ostromolják, hogy mutakozzék számukra „Szabadító“-nak. „Ime, előttem állunk, Reád hagyatkozunk, óh nyújtsd ki ránk kezedet, oldd le bilincseinket, Jézus, Mester, gyógyíts meg bennünket!“ „Mester“-nek is nevezik az Urat s ezzel elismerik,

hogy ő felettük áll, hogy ő az Úr, hogy ő hatalmas. Alárendelik magukat néki, alázatos bizalommal közelednek hozzá: segítségül hívják őt a nyomorúságnak idején. Érzik, tudják, hogy nincsen joguk Jézus segedelméhez és hogy nincsen nekik érdemük, amelynek alapján a segítséget igényelhetnék. „Könyörülj meg rajtunk“ — hangzik azért esdeklő fohászuk. Jézustól, a Mestertől várják és kérik a szabadítást, még pedig úgy, mint ingyenvaló kegyelmi adományt. A kegyelemhez folyamodnak és a kegyelemben biznak, csak a kegyelemben, de abban feltétlenül, azért sikolt fel szívük és lelkük: Jézus, Mester, könyörülj rajtunk!

Nagy, igen nagy nyomorúságban voltak ezek a poklosok, de lám, a nyomorúságban áldás rejlett mégis. Áldás volt reájuk nézve mindenekelőtt az, hogy a nyomorúság összeforrasztotta őket. Azok a korlátok, amelyek faji, vallási, nemzeti és társadalmi tekintetben olyan hatalmas válaszfalak, reájuk nézve nem léteztek. Zsidó és samaritánus a poklosság nyomorúságában egyenlővé vált és békésen megfért, sőt testvérként összeforrott egymással. A nyomorúságnak további áldása, hogy az ember figyelmét Istenre irányítja. Ezek a poklosok, vagy legalább egyikük, másikuk, esetleg többen is közülök bizonyosan hallottak már Jézusról. De amíg épek és egészségesek voltak, nem értek rá Jézushoz fordulni és nem tudták rászánni magukat, hogy Jézus előtt hódoljanak. A nyomorúság azonban összetöri őket és a nyomorúság ráérő időt szerez nekik arra, hogy Jézussal törődjenek. A nyomorúság végül megszólaltatja őket. A kemény szívek porhanyókká válnak, ha a nyomorúság ekéje és pőrölye munkához lát. A néma, vagy dacosan bezárt ajkak szóra nyílnak, ha a nyomorúság hullámverése ostromolja az élet hajóját. Sokszor ugyan nem helyes beszédre nyílnak meg az ajkak a nyomorúság idején, mert akárhány ember a nyomorúság idején lázadóvá és káromlóvá válik, de másoknál imádkozás alkalma és imádkozás tanítómestere lesz a nyomorúság. Nem kétséges, hogy Isten minek szánta. Hiszen halljuk a parancsot, a kegyelmes, az áldott, a szívhez szóló parancsot: hívj segítségül engem! Isten azt akarja, hogy a nyomorúságban lévő ember — akár maga jutott abba, akár emberek juttatták oda, akár pedig Isten rekesztette oda! — Isten azt akarja, hogy a nyomorúságban levő ember segítségül hívja Őt. Azért engedi meg, azért rendeli el és azért követeli meg olyan világosan és olyan irgalmasan: hívj segítségül engem a nyomorúságnak idején!

A kegyelmes isteni parancsot mindnyájan ismerjük. S ha eddig nem ismertük volna, éppen most hallottuk és megismertük. De vajjon engedelmeskedünk-e néki? Avagy azt véljük talán, hogy az nekünk nem szól és reánk nem vonatkozik? Testvéreim! A nyomorúság idejére és a nyomorúságban levőkre vonatkozik a kegyelmes isteni parancs. Ugyan kell-e magyarázni és kell-e bizonyítani, hogy mostanában nyomorúság ideje van és hogy mi, emberek, mi magyar emberek, mi keresztyén emberek, mi bűnös emberek! — hogy mi csakugyan nyomorúságban

vagyunk? Óh akit erről rábeszéléssel kell meggyőzni, aki ezt nem érzi és nem tapasztalja, az felette kiváltságos ember! Azt vagy irigyelni, vagy sajnálni kell — irigyelni, hogy olyan boldog, tiszta és feddhetetlen, vagy pedig sajnálni, hogy olyan elfogult és elvakult, hogy olyan reménytelenül beteg, hogy már nem is érzi, mennyire beteg! De nem! Lehetetlen, hogy mi akár irigyeltessük, akár sajnáltassuk magunkat! Mi tudjuk és valljuk, hogy nyomorúságban levő nyomorúlt emberek vagyunk. Éppen azért örömhír és vigasztalás és szabadítás reánk nézve, hogy parancs zendül meg, kegyelmes, isteni, áldott parancs: hívj segítségül engem a nyomorúságnak idején!

2. A parancs is vigasztalás és áldás, de még inkább a vigasztalás és áldás az a biztató ígéret, amely szakaszunk további folyamán felcsendül s amely röviden így hangzik: „megszabadítlak téged!”

Jézus meghallja és meg is hallgatja a tiz poklosnak feléje szálló imádságát. Ezek a szerencsétlenek segítségül hívták az Urat s ime az Úr nem zárkózik el a szabadulásért esengők könyörgése elől. Jézus felel a kiáltok szavára, felelete azonban nem egyszerű „igen“, hanem próbatétel. „Elmenvén, mutassátok meg magatokat a papoknak“ — mondja Jézus a poklosoknak. S ime, a poklosok szót fogadnak. Amint egyesek voltak a nyomorúságban, amint egyesek voltak a rimánkodó esedezésben, úgy egyesek most is a hitben, bizalomban és engedelmisségben. Nincs közöttük egy sem, amelyik okoskodnék, vagy ellenkezne. Nincsen egy sem, amely azonnal és kézzelfogható szabadítást várna. Tizen vannak s ime mind a tiz hisz, jóllehet nem lát. Beteljesül azért rajtok az ige: boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek. Boldog reménységben, sőt nem is reménységben, hanem bizonyosságban indulnak el valamennyien a papokhoz s ime hitük látássá lesz, mert útközben valamennyien csudálatosan meggyógyulnak. „És lőn, hogy míg oda menének, megtisztulának.“ Ez a tiz szerencsétlen ember nyilván tapasztalta, hogy Jézus csakugyan Jézus, mert nekik szabadítást szerzett; tapasztalta, hogy nem hitető beszéd, hanem hitelt érdemlő és dicsőségesen beteljesedő ígéret az isteni szózat: megszabadítlak téged! Ime, ebben az esetben a könyörgés nem volt hiábavaló. A poklosok kértek és kaptak, kerestek és találtak, zörgettek és megnyitották nekik. A nyomorúság idején segítségül hívták az Urat és az Úr megszabadította őket.

Nem lehet kétséges, hogy az Úr ígéje és ígérete ma is megáll. Isten nemcsak mondja: megszabadítlak, hanem meg is cselekszi. Hiszen nála szó és tett, ígéret és beteljesedés egy. Istennél nem fordulhat, nem is fordul elő az, ami embernél olyan gyakori. Az emberek sokszor meglepedkeznek ígéretükről. Isten nem feledkezik meg soha. Az emberek sokszor nem akarják, máskor meg nem tudják beváltani ígéretüket. Istennél sem az akarat, sem a képesség nem hiányos. Ő képes is és kész is arra, hogy ígéretét beváltsa. Melyik ígéretét? Mindegyiket. Azt

is, amelyekben azt mondja neked, te nyomorúsággal viaskodó, te csüggedő, te kétségkedő, te türelmetlen, te lázadó és lázadó ember: megszabadítlak téged! Amilyen bizonyos, hogy Isten igéri ezt és amilyen bizonyos, hogy Isten azt is igéri, hogy Isten ma is, neked is igéri, olyan bizonyos, hogy ígéretét beváltja. Avagy azt válaszolod erre, hogy neked más tapasztalatod van, hogy te azt jobban tudod? Lehetséges, hogy más tapasztalatod van, de az nem Istent vádolja, hanem téged. Miért teljesedett be azokon a poklosokon az ígéret? Miért gyógyultak meg? Azért, mert tizen voltak? Vagy azért, mert jó hosszú sétát tettek, míg a papokhoz elérkeztek? Vagy talán azért, mert a papok a törvény rendelkezésének engedelmeskedve, megnézték és ellenőrizték őket? Jól tudjátok, hogy nem ezen fordult meg a dolog. Azért gyógyultak meg, mert hittek és engedelmeskedtek. S ha mi nem látunk, aminthogy bizony sokszor nem látunk segedelmet és szabadulást; ha mi sokszor hiába várjuk az isteni ígéretek beteljesedését, hiába várjuk azt mint emberek, honfiak, hitfelek, akkor magunkra vessünk. A mi hitetlenségünk és a mi engedetlenségünk hiúsítja meg az isteni ígéretek beteljesedését. Hitre, több hitre; engedelmességre, feltétlen engedelmességre van tehát szükségünk. Az ígéret a hithez szól, az ígéret odaadást kíván — próbáljuk meg végre, vegyük komolyan az ígéretet és teljesítsük, amit az tőlünk követel és akkor majd bizonyára tapasztaljuk, hogy Isten helytáll az ő ígéretéért: megszabadít bennünket. S ha azt tapasztaljuk, óh akkor vállaljuk és töltsük be azt a követelést, amelyet Isten velünk szemben tanusít. →

3. Ez a követelés, amely reánk nézve kötelezés és kötelesség, így hangzik: „te dicsőítsz engem.“

Dicsőítést, hálaadást és magasztalást várt Jézus azoktól, akiket szörnyű nyomorúságukból kegyelmesen kiszabadított. Tizen kértek segedelmet, tizen kaptak szabadítást, de amikor dicsőítésre került volna sor, akkor már a tiz nagyon megfogyatkozott. Tiz helyett csak egy járul oda Jézushoz, tiz helyett csak egy hódol és csak egy ád hálát. Milyen szégyenletes arány ez: tizből egyetlenegy. Jogos, óh szégyenletesen jogos az Úr Jézus panaszos kárhoztatása: „Avagy nem tizen tisztulának-e meg? A kilence pedig hol van?“ A poklosok nyilván kegyelemben részesültek. Könnyörgésükben ők maguk is a kegyelemhez folyamodtak és kegyelemre hagytakoztak. Hiszen így esdekeltek: Jézus, Mester, *könyörülj* rajtunk! S valóban kegyelemből — nem érdemből, kegyelemből! — nyertek gyógyulást. Amilyen nagy volt a rajtuk megdicsőült kegyelem, amilyen nagy volt a szabadulás, amelyben részük volt, olyan nagyak kellett volna lenni az örömüknek és a köszönetüknek is. Az örömük bizonyára nagy is volt: újjongva, szökelve, rohanva siettek haza és boldogan hirdették ismerőseiknek, jóakaróiknak, kivált pedig házuk népének: meggyógyultam! De a köszönetük nem volt nagy, sőt nem is volt bennük az az érzés, hogy köszönettel és hálával tartoznak. Az áldást elfogadták és birtokba vették, de

nem érezték, hogy az áldás tartozást ró reájuk. Kilencen legalább nem érezték. Csak egy, az idegen nemzethez tartozó samaritánus érezt és cselekedett másként. Ez nem úgy gondolkozott: „meggyógyultam“, hanem azt vallotta: „meggyógyított“. Azért visszatért Jézushoz és nagy szóval — nem rekedten, suttogva, mint betegsége alatt! —, nagy szóval dicsőítette Istent. Ez az egy lerótt a tartozást, mert érezte a kötelezést: „te dicsőítesz engem!“...

Ne mondjuk, óh ne mondjuk, hogy a hálátlanok csak régen, csak éppen abban az egy esetben voltak olyan sokan — tíz közül kilencen! — manapság azonban már egészen más az arány! Sőt ne mondjuk azt se: bizony ilyen a világ, ilyenek az emberek! Tekintsünk inkább magunkra és valljuk meg törődelmesen: óh jaj, ilyen vagyok én is, mert bizony én is a „kilenc közé tartozom“. A hálátlanság fája ugyancsak terebélyes ma is, a hála virága azonban felette ritkán található. Másokra vonatkozóan ezt valamennyien észre vesszük, megállapítjuk és fel is panaszoljuk, de arra nem igen gondolunk, hogy ezzel és ugyanekkor önmagunk felett is ítéletet mondunk. Pedig azért olyan nagy az emberi hálátlanság, mert mi is — én is, óh bizony én is! és te is, meg a másik is! — gyarapítjuk. Hálátlanok vagyunk az emberek iránt és hálátlanok, óh milyen szégyenletesen hálátlanok vagyunk Isten iránt. Hány szülő sóhajt és panaszkodik gyermekének, hány tanító, nevelő, lekipásztor, előljáró panaszkodik a gondozása alatt állónak hálátlansága miatt. Hát még mennyi hálátlanságot tapasztal az Isten, a mennyei Atya! Kérni még csak kérnek tőle az emberek, de hálát adni, de dicsőítéssel áldozni, de magasztalást zengeni és hódolatot tanusítani nem tudnak, vagy nem akarnak. Bizony-bizony ha az Úr tizzel tesz jót, az arány ma is a régi: kilenc hálátlan és legfeljebb egy háladatos, sőt talán manapság még nagyobb az arány, mert száz, mert ezer között is alig-alig akad egy, aki őszintén és szíve szerint hálát adna Istennek! Rút dolog a hálátlanság — ezt vajmi sokszor halljuk és magunk is mondogatjuk és mégsem óvakodunk tőle. Pedig bölcsen tennénk, ha őrizkednénk tőle. A hálátlanság ugyanis nemcsak rút, hanem káros dolog is. Aki Istennel szemben hálátlan, az mintegy betömi a forrást, amelyből áldás fakadt. A háladatos lélek ellenben — akaratlanul és öntudatlanul! — megsokasítja azokat a patakokat, amelyek áldást osztanak. Bizonyossága ennek az az egy meggyógyult, az a samaritánus. Ennek Jézus ezt mondja: „A te hited téged megtartott.“ Ez tehát többet, jobbat kapott, mint a többi. Azok csak meggyógyultak, de ez meg is tartatott: békesség, üdvösség, élet örököségé jegyeztetett el!

Testvéreim, halljátok ma a kötelezést és a követelést: te dicsőítesz engem! Mindnyájatoknak szól az Úrnak ígéje, mert az Úr mindegyitekkel szemben számot tart a dicsőítésre és hálaadásra. Méltán tart számot, mert kétségtelen: sok jót mível az Úr veled, éppen te veled is! Ne feledd el tehát meghálálni az ő jószágát. A mai történet újítsa fel az Úr sok jótéteményének

emlékezetét és indítson arra, hogy hálával áldozzál a jóságos Istennek. A mai történet nyissa meg szemedet, hogy lásd, mennyi áldást harmatozhat rád a te üdvöztő Istened. A mai történet nyissa meg szívedet háladásra, magasztalásra és dicsőítésre: áldd az Urat, aki téged áld, megtart, üdvözít.

Kegyelmes parancs, biztató ígélet és szent kötelezés — ime ez száll hozzánk az áhítat mai órájában. A parancsot teljesíteni, az ígéletben bizni, a kötelezésnek engedelmessé kell. Óh halljátok meg azért még egyszer az ígét, véssétek azt szívetekbe, őrizzétek meg emlékezetetekben és tegyétek magatokra nézve életszabállyá: „Hívj segítségül engem a nyomorúság idején és megszabadítlak téged és te dicsőítesz engem!” Amen.

...S.

Kinek szolgálsz?

Szenthár. vas. u. 15. vas.

Máté 6, 24—34.

Titusz római császár uralkodása idejében, aki nevét véres betűkkel írta be a keresztyén anyaszentegyház történetébe, — nagyszabású épület készült Rómában: a kolosszeum. A kolosszeum egy méreteiben hatalmas színház volt, melynek nézőterén 50.000 ember foglalhatott helyet. Ennek a nagyszerű s még romjaiban is bámulatot keltő alkotásnak emlékéhez megragadó esemény fűződik. A hagyomány szerint ugyanis a császár azt ígerte az építőmesternek, hogyha tetszését a készítenő épület meg fogja nyerni, úgy tiszteletére az egész nép előtt nagy ünnepélyt rendez. Az építész lelkes odaadással fogott hozzá a párját ritkító műnek elkészítéséhez. Be is fejeződött a pompás alkotás s következett a felavatás napja. A nép összegyűlt a hatalmas nézőtéren s a császár így szólott hozzájuk:

Rómaiak, azért gyűltünk egybe, hogy e nagyszerű épületet felavassuk és a kiváló építőmester tiszteletére ünnepélyt rendezzünk. Vezessétek hát elő az elfogott keresztyéneket s lássuk, hogyan tépik szét őket az oroszlánok? Elő is hurcolták a férfiakat, az erőtlen nőket és még gyöngébb kis gyermekeket. Aztán megnyitották a ketrecek ajtaját és a vérszomjas vadállatok rájuk rohantak, hogy életüknek véget vessenek. És amíg a pogányok sokasága elmerült a rémes látvány élvezetében, és örömjongások között éltette a kegyetlen császárt, a nézők soraiból felállott az építőmester s bizonyágtévő erővel kiáltotta oda a vérszomjas tömegnek: Én is keresztyén vagyok! Erre nagy csodálkozás, aztán pedig rettenetes düh következett s a bátor bizonyágtévőt durva kezekkel megragadták és a vadállatok karmai közé dobták.

Ez a névtelen hős bátor cselekedetével, hősi magatartásával örökre beírta nevét az emlékezet könyvébe. Nagysága élni fog időtlen-időig, mert semmi veszedelemtől meg nem rettenő

magatartásával bizonyosságot tett amellet, hogy a sziklaszilárd jellemek miként állanak meg az igaz ügy mellett. Ezt a bátor magatartást kell tanúsítanunk nekünk is, valahányszor választatunk kell a jó és a gonosz között, mert Megváltónk mondotta: Senki sem szolgálhat két úrnak. Mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti; vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak.

Ezekben a szavakban Megváltónk határozott, félre nem érthető követelményként állítja elénk a nagy igazságot, hogy egyszerre két úrnak szolgálunk nem lehet, mert akkor lehetetlen, hogy kötelességeinknek eleget tudjunk tenni, már pedig minden szolgálatban legfőbb követelményként a kötelességteljesítés lép elő. Ki az a két úr, akinek szolgálatába elszegődhetünk? Kérdésünkre maga Üdvözítőnk adja meg a feleletet: Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak! A világon tehát ez a két úr uralkodik: Isten és a Mammon. Mindkettőt nagyon jól ismerjük, hiszen a társadalomban nagy számmal vannak olyanok, akik vagy az egyiknek, vagy a másiknak szolgálatába állanak, de még többen vannak azok, akik egyszerre mindkettőnek szeretnének szolgálni. Ez azonban nem lehetséges.

Úrnak nevezzük az Istent, mert tőle vannak mindenek. Ő teremtette a világot és ő is tartja azt fenn. Amikor kint munkálkodunk a szabad természetben, olykor-olykor csodálkozva merengünk el az ott előmlő nagyszerű harmónián. Áhítattal telik meg egész lényünk s eszünkbe jut a mi jóságos mennyei Atyánk, aki mindezeket létrehozta. Az égbenyúló hegyóriások, a messzeségbe kanyargó folyók, a szelíd tekintetű áldott rónaságok Istent juttatják eszünkbe, akiről oly hálatelt szívvel énekel a zsoltáros lelkű király: Mi Urunk Istenünk, mily felséges a te neved az egész földön, aki az egekre helyezted dicsőségedet. Mikor látom egeidet, a te ujjaidnak munkáit, amelyeket teremtettél, micsoda az ember, — mondom, — hogy gondod van reá? (Zsolt. 8, 2., 4., 5.)

Ezzel a kegyelmes gondviselő Istennel Jézusunk ismertetett meg bennünket. Voltak ugyan népek, akik már Jézus előtt is ismerték az Istent, de ezek a népek az ő lényét meghamisították, vagy félre ismerték. Egyesek Isten helyett az ő teremtményeit imádták, mások kérlelhetetlen zsarnoknak képzelték őt, aki az atyák vétkeiért a fiakat is megbünteti harmad és negyediglen. Jézus azonban azt tanította, hogy Isten nekünk Atyánk, akinek mi gyermekei vagyunk. És miként az atya szeretettel gondoskodik gyermekeiről, hibáit, tévedéseit jóságosan megbocsátja, úgy gondoskodik Isten minden mi szükségünkről s igaz megbánás esetén vétkeünkről is elfeledkezik.

Ennek a kegyelemmel teljes Istennek szolgálatába kellene szegődniök az embereknek, ha boldogságukat biztosítani akarják. Van azonban egy másik úr is, akit sokan szolgálnak. Ez a másik úr a Mammon, aki hatalmába keríti a lelkeket s aztán uralkodik rajtuk. Hogy kicsoda a Mammon, azt végérvényesen máig sem döntötték el a tudósok. Egyesek asszírjai, mások zsidó,

vagy görög bálványnak tartják. Őt azonban nem kell ilyen távoli országokban keresnünk, mert fellelhető a világnak minden népe között, a vagyon, a gazdagság, a hatalom és a nagyra-vágyás személyében, melyek ezidő szerint a világ valamennyi népének a legelterjedtebb bálványai. A művelt keresztyének között épúgy fellelhetők, mint távoli, alig ismeretes világrészek alacsony műveltségű lakói között. A mai kor emberének élete alázatos hódolás a Mammon előtt, akit az ember maga tett úrrá önmaga felett.

E két úr mindenikének szolgálni nem lehet, mert vagy az egyiket gyűlöli az ember és a másikat szereti; vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Isten rajongó szeretetünket, odaadásunkat, egész életünket kívánja s ugyanezt követeli tőlünk a Mammon is. Így tehát a kettő egymás mellett meg nem fér és nekünk választanunk kell közöttük. E választástól aztán eldől sorsunk; ezen fordul meg, hogy igazán boldogok leszünk-e, vagy pedig lelkileg elpusztulunk. A választást természetesen aszerint döntjük el, hogy tekintetbe vesszük, hogy a két úr közül melyik mit és mennyit ad.

Mit ad nekünk az Isten? Erre a kérdésre nagy reformátorunkkal, Lutherrel felelhetünk: Mindenünket Istennek köszönhetjük. Ő teremtett bennünket minden teremtményekkel egyetemben, ő lát el minden jóval, ami a test és élet fenntartására és szükségére tartozik. Minden veszedelemtől megment és minden gonosztól megoltalmaz. Azért hát semmi felől ne aggódalmaskodjatok! Ne törődjete az életetekkel, hogy mit egyetek és mit igyatok; ne törődjete a testetekkel, hogy mibe öltözködjete, — mert az élet több, mint az eledel és a test, mint az öltözet. Tekintsetek az égi madarakra, amelyek nem vetnek, nem aratnak, sem csűrbe nem takarnak és a ti mennyei Atyátok eltartja azokat. Vagy vegyétek eszetekbe a mezők liliomait, amelyek nem munkálkodnak és nem fonnak és mégis Salamon minden dicsőségében sem öltözködött úgy, mint ezek közül egy. És ha a mezőnek fűvét, amely ma van és holnap kemencébe vették, így ruházza az Isten, nem sokkal inkább-é titeket, ti kicsinyhitűek?

Az Isten által nyújtott ajándékok drága kincsek, amelyeket nekünk meg kell becsülnünk. Boldoggá és megelégedetté kell tegyen bennünket az a tudat, hogy amink van, azt Isten adta. Lehet, hogy ez az adomány egy kissé szűkös és mi többre vagyunk. Isten azonban az ő bölcs előrelátásával sokkal jobban tudja, hogy mire van szükségünk, mint mi saját magunk. Javait ő mindig legbölcsebb tetszése szerint osztogatja szét az emberek között s az embernek kötelessége, hogy a keveset is hálaadással és megelégedéssel fogadja. Mert a megelégedés békességet szül, a békesség pedig nyugodt életet. Sohasem azt kell néznünk, hogy másoknak esetleg jobban van dolga, mint nekünk, hanem azokra kell gondolnunk, akiknek sorsuk a mienknél is rosszabb. Ezt a módot használta egy Lockman nevű perzsa tudós, aki irataiban maga beszélt el a következő történetet:

Magamat semminemű viszontagságban nem epesztettem soha, habár legrosszabbul folyt is dolgom. Egyszer panaszkodtam csupán, amikor meztláb voltam kénytelen járni s nem volt annyi pénzem, hogy magamnak egy pár cipőt vehessek. Ebben a rettenetes szegénységemben mély szomorúsággal mentem el Kufába, a templomba. Ott egy emberrel találkoztam, akinek lába nem volt. Ekkor szívből hálát adtam Istennek s megelégedés költözött ismét lelkembe, mert hiszen mégis csak jobb cipő, mint láb nélkül élni.

A megelégedett emberről Isten nem feledkezik meg sohasem. Életét nyugodtá, békességessé teszi e földön, e földi életen túl pedig biztosítja számára az örök életet. Ime ezek azok a javak, amiket Isten nyújt az ő gyermekeinek. Békesség e földön és örök élet a síron túl. Olyan drága ajándékok, amelyek többet érnek a világ minden kincsénél, nem szabad hát őket könnyelműen eldobálnunk magunktól.

S ezzel szemben mit nyújt a másik úr, a Mammon? Ideig-óráig tartó boldogságot, muló örömöket ez is nyújt, az tagadhatatlan, ám nem tudja nyújtani az örök életnek boldogságát. Veszendő dolgokat ad és nem azt, ami legdrágább kincse a mi életünknek. A vagyon, a gazdagság, a hatalom ugyanis még nem kizárólagos feltétele boldogságunknak. Napóleont valamikor az egész világ irigyelte és halála előtt mégis ezt írta naplójába: Nemsokára sírban fekszem és testem férgek martaléka lesz. Ez a sors vár arra a férfiúra, akit valamikor nagy Napóleonnak neveztek. Micsoda szakadék van az én nyomorúságom és Krisztus országa között. Őt mindenhol és minden időben szeretni, imádni és tisztelni fogják, országa kiterjed az egész föld kerekiségére, míg engem elfelednek, sőt lesznek olyanok is, akik nevetet átkozni fogják. Jól felelt az a bölcs is, aki, mikor azt kérdezték tőle, hogy mi a pénz, ezt válaszolta: A pénz az a varázskulcs, amely minden ajtót megnyit, kivéve a mennyek országának ajtaját. Ne gyűjtsetek hát magatoknak kincseket a földön, hol a rozsda és a moly megemészti, és ahol a tolvajok kiássák és ellopják; hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben, ahol sem a rozsda, sem a moly meg nem emészti és a tolvajok ki nem ássák, sem el nem lopják. Mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is.

Ime megismertük a világon uralkodó két urat: Istent és a Mammont. Láttuk azt is, hogy mit ad az egyik és mit a másik. Gondolom, most már nem lesz nehéz a választás. Az lehet kérdés csupán, hogy mit akarunk? Boldogságot, lelkünk üdvösségét-e, vagy pedig múltó javakat és lelkünket pusztulni hagyjuk? Ha lelketek üdvét tartjátok szem előtt, — szolgáljátok az Istent. Keressétek először Istennek országát és az ő igazságát és akkor mindenek megadatnak néktek. Amen.

Biró László

hosszúfalui lelkész, esperes.

Vigasztalás, élet.

Szenthár. u. 16. vas.

Lukács 7, 11–17.

Galilea Nain nevű városkájához utas csoport közelít. A jövevények saruin és ruháján rajta pihen a megtett út pora, arcukon barázdákat von a hosszú gyaloglás fáradsága, de szemükben öröm, boldogság és remény csillog, mert hisz elől ott halad közöttük a Mester, kinek szavait hallgatni számukra lelki eledel és megerősödés, csodás cselekedeteit látni Isten kegyelmét és életté vált erejét szemlélhető és dicsőítő drága alkalom. Mennek lankadatlan, boldogan követik Őt bárhová, mert érzik, hogy a Vele töltött sok óra és nap nem időfecsérlés, nem munkátlanság, hiszen Ő az egy szükséges dologról beszél nekik, lelkeket tisztít és utat mutat számukra akkorra is, amikor testben már nem lehet velük.

Már kevés az út a város kapujáig, s miközben az Úr talán arról elmélkedik, mint tegyen a város falain belül új hallgatók előtt is bizonyosságot arról, aki őt erre a földre elküldötte, vagy azt kutatja önmagában, mint értesse meg az őt követőkkel leginkább küldetésének és munkájának célját — ime másik menetet lát maga előtt. A város kapuján kifelé jövőknek külsején nem látszik a hosszú utnak nyoma és mégis fáradtan, csüggedten haladnak; arcuk könnytől áztatott, szemük sírástól és szomorúságtól fátyolos, mert közöttük egy ifjú, akinek szavát hiába várják többé, s akinek kihült tetemét szemlélni a halál kegyetlen hatalmát, életpusztító erejét sírató szomorú alkalom. Kiki szótlánul hallgatja a koporsó néma beszédét, mely az elmulás, elválás és ítélet gondolatát rajzolja lelkükben. Csak a koporsó mögött haladó özvegy édesanya nem gondolkozik, mert immár mind erősebben érzi, hogy amikor a koporsó alábocsájtásával végleg megszakad a kapcsolat közte és egyetlen fia között, minden földi kincsét, élete célját, örömét, de talán még eszét is veszíti. Ezért a vele haladó nagy sokaság résztvevő némaságába belehasít fájdalmas és el-elcsukló zokogása.

Milyen szomorú ez a másik menet és mily megrázóan megkapó a kép: egy özvegy édesanya egyetlen fia halotti menetében keservesen sír. Vajjon érezzük-e, mit hirdet nekünk e szomorú kép? Megértjük-e, hogy semmi annyi könnyet nem csal emberi szemekbe, mint a halál, s sehohsem olyan keserű a sírás, mint koporsó mellett, temetési menetben és sírkeresztes temetőben. Ez a szomorú tényvalóság pedig ráeszméltet-e bennünket arra, hogy sehohsem olyan kirívó és bántó az emberi közöny, a megkeményedett szív, mint ravatal, temetési menet mellett és temetőben.

Ha életünkben nem talált is még méltó helyet a halál realitása s nem tud otthonossá válni az elszólíttatás kikerülhetetlen ténye, szükséges és felettébb kívánatos, hogy koporsók

látása, gyászolók sírása, temetők némasága komollyá és csak magunkhoz és magunkkal beszélővé s ezen felül résztvevővé és vigasztalóvá tegyen minket. Jézusnak a Nain városából jövő temetési menettel való találkozása legyen ebben számunkra szent példaadás, figyelmeztetés és vigasztalás.

Amikor a Nain felé haladó és a városból jövő menet összeér, Jézus, az érkező csoport vezére nem képes arra, hogy ezt a szomorú menetet és annak tagjait csupán végignézzék. Alapigénk közlése szerint is „meglátja“ — s egyben érzi — azt, amit a temetési menet eléje állít. Látja a koporsóban a halál aratását, látja a zokogó özvegyben a porig sújtott édesanyát, látja a sokaságon a vele szemben megnyilatkozó őszinte részvétet. De egyben érzi is azt, hogy ő mint a könnyörtületesség Atyjának Fia, a szenvedők és sírók vigasztalója, látja a keservesen zokogót, s ezen felül, mint az élet fejedelme áll a halál erejével és munkájával szemben. Jóságos szíve megkönyörül a kesergőn és előbb *vigasztalást*, majd isteni hatalommal *életet* ad. Mindkettővel a halál diadala ellen harcol, s mint alapigénk mutatja, nyer is teljes diadalmat.

A halál szívetszbző, életet megszorító és embereket a kétségbeesés szélére döntő hatalma ellen intéz támadást akkor, amikor odalép a kesergő özvegyhez és azt mondja neki: „Ne sirj!“

Ki merné közlünk ezt a két szót hasonló körülmények között vigasztalásnak mondani? Ki gondolna arra, hogy megkeseredett szívek megnyugtatóására ez elég? Hányan mondanák hasonló helyzetben: itt minden beszéd, a legédesebb szó is hiábavaló?!

Jézus látja a sírót és vigasztalást ad. Nem mond sokat, mert már maga is tapasztalta, hogy mondatok árja is lehet tartalmatlan és üres, ha nem egyenesen bántó. Két szót mond csupán, de úgy, hogy bennük ott zeng egész résztvevő lelke, ami által az, amit mond, nem a hallóhártyát, de a szorongó szívet hozza rezgésbe. S amikor szíve szeretetétől átítatott szavaival egyrészt a kérlelhetetlen és hideg halált támadja, ugyanakkor a megsebesített szív legdrágább balzsamát adja egy kesergő asszonylélek számára.

Mond-e nekünk két rövid szónál többet Jézus e vigasztalása: „Ne sirj!?“

Oh, legyen a számunkra csodálatos isteni tényének ez a bevezető akkordja szent példaadás, mely jobban megérteti és aláfesti számunkra Pál apostol követelését. Legyen helye közöttünk is a „szeretet vigasztalásának“! (Fil. 2, 1.) Ha buzgón s imádságos lélekkel vágyakozunk azután, hogy „az az indulat legyen bennünk, mely volt a Jézus Krisztusban is“ (Fil. 2, 5.) úgy mások szomorúságát és gyászát nemcsak nézni, de meglátni is tudjuk. Lelkünk, érzéseink drága meggazdagodása révén olyankor és azokkal szemben is lesz vigasztaló, sebet gyógyító szavunk, amely esetekben máskor lelkünk sivárságának és

közönyének takargatására talán azt mondtuk magunkban: hiába minden vigasztalás, avagy: nem tartozik reám!

Jézust az özvegygel szemben felbuzdult könyörületessége nemcsak arra indítja, hogy sokatmondó szerető szavakban neki vigasztalást adjon. Érzi, hogy vele szemben, de a halállal szemben is sokkal többre képes. S azért miután máskor másoknak szóval hirdette, most ténnyel is bebizonyítja, hogy Ő maga az Élet. Néhány isteni szava elég ahoz, hogy felüljön a megholt és kezdjen szólani. Így „adja őt az ő anyjának“ s adja vele a vigasztaláson felül a mindenét elveszítettnek hitt s előbb még megvigasztalhatatlanul kesergő asszonynak a legfőbbet, amit adni tud: életet.

Boldog édesanya, kinek Jézus a vigasztaláson felül még életet is adott; boldog naini ifjú, kit Jézus ereje a vele való találkozás révén új — bizonyára — örök-életre keltett. Boldog sokaság, mely remegő szívvel is dicsőíti Istent, aki megtekintette az ő bűn zsoldjára is eljegyzett népét!

Mi lehet a mi boldogságunk, kik késői korok gyermekeiként hallgatjuk csodatévő erejének ígét? Az, ha nem kételkedő sóvárgó lélekkel bírálgatjuk és hallgatjuk az alapige szavait, de gondolva arra, hogy amelyek megirattak, a mi tanulságunkra irattak meg, mind többet és mind vágyakozóbban ismételtetjük magunkban az alapige által hirdetett tényt: a Jézussal való találkozásból új élet fakad! Hiszen nekünk a naini ifjú történetének hallgatása és olvasása közben is meg kell értenünk azt, hogy Isten nem azért tekintette meg az ő népét, hogy akár halottakat megelevenítő csodáival is elámítsa és nevét félelemmel dicsőítő szolgájává tegye. Életének legnagyobb csodáival, keresztfai halálával és dicsőséges feltámadásával nem egyeseknek, mindenkinek életet szerzett! Mindenkinek, mert hiszen az Atya általa és benne az egész világot szerette, s mert bűne és gyarlósága következtében az egész teremtett világ a halál jegyese. Nem annak a halálnak, mely egyetemesen minden ember számára a földi lét végét jelenti, de az örök halálnak, melynek a bűn, a gonosz szolgálata s Istentől való elpártolás révén az ember várományosává lesz.

Jézus Krisztus azért jött isteni küldetésben, hogy ebből az utóbbi halálból nekünk a testi halál előtt szerezzon szabadulást. Ő a „feltámadás és az élet s aki benne hisz, ha meghal is él.“ (Ján. 11, 25.) A feltámadott és élő Krisztus minden Igéjét és minden multban megszerzett kegyelmét pedig az teszi jelenvalóvá s így elnyerhetővé, hogy Ő „tegnap és ma és mindörökké ugyanaz.“ (Zsid. 13, 8.) Ma sem nézi tétlenül emberi életünket, hanem látva az emberiség utját, a világ életét hajszolva élő, de az örök halál felé haladó lelkek mellett láthatatlanul is megáll s halálból mentő és életet adó kegyelmét felkinálva szólit: „Ifjú néked mondom kelj fel!“ Igen, ez mai napig is az élő Krisztusnak bűn álmából felrázó és életre hívó szava: ifjú, öreg, férfi és nő, néked mondom kelj fel!

Kelj fel azért te, aki aluszol és felragyog néked a Krisztus! Adja a kegyelem Istene, hogy legyenek füleink az Ige igazi meghallgatására; lehessen meghitt, új élet kezdetét jelentő találkozásunk Vele, s nyerhessük el Tőle az örök élet boldogságát! Amen.

Garam Zoltán
bobai lelkész.

Alkalmi beszédek.

A gyülekezet jövődjöje.

Templom jubileumi beszéd.

Jeremiás 7, 1—7.

Ősi gyülekezet ősi templomában vagyunk. Kell, hogy mindenkor Isten iránti hála és szeretet töltse el szívünket, valahányszor átlépjük ennek a szent hajléknak küszöbét, de a mai napon, melyen templomunk újjáépítésének 150. évfordulóját ünnepeljük, legyen még mélyebb a hálánk, még nagyobb a szeretetünk. Ma érezzük át még jobban, mint máskor: Istennek köszönhetjük, hogy templomba járhatunk. Ő ébresztette fel egykor elődeinkben a szent hajlék utáni vágyat és ezt a vágyat Ő érlelte cselekedetté. S amikor már állott a templom, adott neki buzgó híveket, kiknek áldozatkészsége folytán átöröklöndhetett nemzedékről-nemzedékre mind a mai napig.

Isten után gondoljunk hálaival, testvéreim, templomépítő ősainkre is, akik pár évszázaddal ezelőtt Isten segítségével az ő imádására hajlékot emeltek és templomfenntartó elődeinkre is, akik nem engedték, hogy a szent hajlék romokká váljék. Amikor 150 évvel ezelőtt az idő vasfogának pusztítása e templomon igen meglátszott, elődeink lelkesedéssel határozták el, hogy kijavíttatják és gyűjtést indítván, a szegények forintjaiból akkora összeg jött össze, mely lehetővé tette templomunknak nem csupán kijavítását, hanem a mostani alakjában való újjáépítését.

A mult történetéből arra következtethetünk, hogy ősaink anyaszentegyházunknak élő tagjai voltak. Örültek, amikor a háromságos egy Isten iránti szeretetüket, hitükhöz, egyházukhoz való ragaszkodásukat megmutathatták. Sokat tudna erről beszélni az ősi templom! Óh, hogyan gyülekezhettek ide minden kínálkozó alkalommal a hívők serege. Még onnan is, ahova nem hatott el a harang hívó szava — hisz hosszú időn keresztül vármegyénk evangélikussága csak két evangélikus templomba járhatott s a kettő közül a mienk volt az egyik. Hiába akarták az evangélium világosságának terjedését korlátozni; az emberi lelkeknek az élet kenyere utáni éhségét, az élet vize utáni szomjúságát nem tudták eloltani. Az evangélium hívei

valami szent vágnak az indítására, időt, fáradságot nem sajnálva, képesek voltak 65—70 km. utakat megtenni, csakhogy Isten Igéjét hallgathassák és a kegyelem asztalához járulhassanak. S számukra ez utóbbi sem volt kevésbé fontos. Gyülekezetünk egyik lelkészének feljegyzéséből tudjuk, hogy messze vidékről seregestől jöttek a hívek és különösen azért, hogy az Úr szent vacsorájával éljenek. A szűkebb és tágabb értelemben vett gyülekezet olyan egyénekből állott, akik kitüntetésnek tartották, hogy egyházunkhoz tartozhatnak, akiknek annyira drága volt az egyház, hogy nem sajnáltak érte meghozni semmiféle áldozatot.

Amelyik gyülekezetnek ilyen multja van, testvéreim, kell, hogy annak jövője is legyen. Hogy gyülekezetünknek lesz-e jövője s milyen lesz az, az tőlünk, jelenlegi tagjaitól is függ. S ebben a tekintetben a felelősség egyformán terheti a pásztort és a nyáját.

Lesz jövőnk,

1. ha meghalljuk az Úr szavát, engedelmeskedünk kérésének,

2. mert akkor Ő velünk lakozik, megsegít, megáld minket.

1. Úgy érzem, mintha az egykor Jeremiásnak adott utasítás, e mai napon, nekem is szólna, mintha felém is hangoznék az isteni parancs: „Állj az Úr házának ajtajába és kiáltd ott e beszédet és mondjad: Halljátok az Úr beszédét mind, akik bementek ezeken az ajtókon, hogy imádjátok az Urat! Így szól a seregek Ura: Jobbítsátok meg a ti utaitokat és cselekedeteiteket.“

Ismétlem a komoly felszólítást: „Jobbítsátok meg a ti utaitokat és cselekedeteiteket.“ — Azt gondolná az ember, talán nem is kellene ezt ilyen általánosságban követelni, hisz, ha vannak is rossz emberek, akik helytelen utakon járnak, gonosz dolgokat cselekesznek, az emberiség nagyobb része mégis csak igyekszik úgy élni, hogy ellene senki kifogást ne emelhessen. Azt gondoljuk magunkban, csak azoknak szól ez a követelés, akik lábbal tapodják Isten 10 parancsolatát: akik bálványokat imádnak, akik esküdöznek, átkozódnak, akik megszentéletechnikák az ünnepnapot, akik nem tisztelik szüleiket, nem engedelmeskednek előljáróiknak, akik ölnek, paráználkodnak, lopnak, hazudnak. Azoknak szól, de nem nekünk, akik most is Istent dicsőítjük a mult segedelméért s Isten segítségét kérjük a jövőre nézve. — Így vélekedünk, mert csak azt látjuk, ami szemeink előtt van. Nem is én mondom ki, nem is ember állította fel a követelést: „Jobbítsátok meg a ti utaitokat és cselekedeteiteket“, — hanem maga az Isten. Isten, aki mindent lát, mindent tud. Látja azt is, amit mi nem látunk, látja a mi belső világunkat. Ismeri szívünk indulatait, lelkünk gondolatait, ismeri képességeinket, ismeri és azt akarja, hogy szent Igéjének fényében mi is meglássuk gyarló voltunkat, bűnben való vergődésünket. Ha nem volna rá szükség, nem mondaná, hogy jobbítsuk meg magunkat. S ezt egyetemlegesen is követeli mindnyájunktól. Ne áltassa magát senki azzal, hogy ő úgys jó.

Önkéntelenül is eszembe jut a 14. zsoltár, mely szerint: „Az Úr letekintett a mennyből az emberek fiaira, hogy meglássa, ha van-e értelmes, Istent kereső?” (2. v.) de azt látta, hogy: „Mindnyájan elhajlottak; egyetemben elromlottak, nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy sem” (3. v.). Ha igazán ismerjük magunkat, lehajtott fővel valljuk be itt, Isten szent színe előtt, hogy ránk illenek a zsoltár szavai, hogy bűnösök vagyunk, Isten 10 parancsolatát lépten-nyomon megszegjük. — Nézzük csak mindjárt, hogyan is állunk az első parancsolattal. Vajjon nem ragaszkodunk-e sokszor jobban hozzánktartozóinkhoz, mint Istenhez, úgyannyira, hogyha közöttük és Isten között választanunk kellene, azt mondanánk: Istenem, bocsáss meg, nem tudok elszakadni szüleimtől, nem tudok lemondani hitvéltársamról, gyermekeimről — nem, még Teérted sem? — Pedig Isten azt kívánja, hogy Őt mindenekfelett szeressük. Avagy nem szeretjük-e jobban a földi kincseket, mint evangéliumi szent hitünket, mint evangélikus egyházunkat s ha közöttük választanunk kellene, nem nyúlnánk-e a földi javak után? — Pedig Krisztus Urunk azt mondta: „mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de az ő lelkében kárt vall?” (Mt. 16, 26.) Ha valaki, vagy valami nagyobb érték szemedben, mint Istenünk és szent hitünk, az a te bálványod. Szabadulj meg bálványodtól! Ha értéktelen valami az, vedd el magadtól, ha pedig valóban érték, tartsd meg, szeresd, de ne felejtse, akkor szereted igazán, ha önmagaddal együtt Istennek, az ő szent ügyének szolgálatába állítod. — Kérdezem azután, vajjon nem vesszük-e többször hiába Isten nevét, megszenteljük-e a szó valódi értelmében az ünnepnapot? Folytassam-e tovább? Úgy-e, testvérem, belátod, hogy utad a törvénytelenység útja, úgy-e elismered, hogy rád is vonatkozik a Szentírás megállapítása: „nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy sem.” Így látja Isten is, azért szól hozzád, de nemcsak hozzád, mindannyiunkhoz: „Jobbitsátok meg a ti utaitokat és cselekedeteiteket.” Óh, milyen sok keserűségnek lehet elejét venni, mennyi könnyet lehet felszárítani, mennyi fájdalmat lehet örömmé változtatni, ha megfogadjuk az Úr szavát, ha engedelmeskedünk atyai kérésének.

2. Ez a mai nap azt várja tőled, legyen erőd az elhatározásra, legyen akaratod a jóra. Nem tagadom, ez küzdelmet jelent számodra, de küzdelmedben nem leszel egyedül, veled lesz az Úr, hisz azt igéri: ... „és veletek lakozom e helyen.” Elsősorban e helyen: ősi templomunkban. Becsüljük, szeressük azért ezt a szent hajlékot. Jöjjünk ide, amikor csak tehetjük, örömmel. Ne hallgassunk azokra, akik a templomtól el akarnak minket vonni, azt mondván: Istent mindenütt lehet imádni, otthon is, a szabad természetben is. Igaz, ott is lehet, sőt kell is, mégis szükség van arra, hogy itt, templomunkban, együtt boruljunk le Isten előtt, együtt hallgassuk szent Igéjét, együtt zengjünk Néki hálát s dicséretet. Nem érezted-e, nem érzed-e, milyen jó itt együtt lennünk; nem tapasztaltad-e, mennyi áldás

fakadt e helyen rád és szeretteidre? Becsüld és szeresd azért templomunkat. Ha majd a jóért való küzdelemben érzed gyengeségedet, jöjj ide, Isten itt erősíteni akar. De jöjj akkor is, testvér, ha még nem élne benned a jónak az akarása, ha boldogságodat egészen más eszközökkel keresed, mint amelyeket itt Isten ajánl tenéked. Hiszen, nem lesz hiábavaló ittartózkodásod. Csak nézz mindig abba a tükörbe, melyet Isten az ő szent Igéjében elibéd tart, egyszercsak meglátod benne lelkednek igazi képét s meglátod egyuttal azt is, milyennek kellene lenned. S talán, amikor nem is gondolsz rá, felébred lelkedben a jó utáni vágy; szeretne a bűn szennyétől megtisztulni, szeretne újra fehér lenni. Szíved kezd nyugtalankodni és nem is lesz addig békessége, míg Istenben meg nem nyugszik. Óh, milyen boldogság lesz mindenki számára sajátmagán meg tapasztalni Isten ígéretének beteljesedését: „veletek lakozom e helyen, a földön, melyet a ti atyáitoknak adtam, öröktől fogva mindörökké.“

Isten Jézus Krisztus személyében azért jött a földre, hogy velünk, hogy bennünk lakozhassék, hogy minket a bűntől megváltson, üdvösségre juttasson. Jézus üdvösségajándékunk érdekében mindent megtett, tőlünk csupán azt kívánja, hogy álljunk Melléje, fogadjuk el vezérünknek, bízunk Reája teljesen magunkat. Vele járjuk meg ezt a földi életet, hogy Vele, Általa elnyerhessük az örökéletet. — Tehát Jézussal kell járnunk. Jézusban kell élnünk. Parancsait át kell vinnünk életünkbe, meg kell valósítanunk cselekedeteinkben. Idézem Krisztus Urunknak azon szavait, melyekben összefoglalja, mit követel mindenkori követőitől: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből... Szeresd felebarátodat, mint magadat.“ (Mt. 22, 37—39.) „Szeresd az Urat!“ Hogy szereted, mutasd meg az által, hogy szereted az ő házát, hallgatod, olvasod az ő Igéjét, engedelmeskedsz akaratának. „Szeresd felebarátodat!“ Itt jusson eszünkbe, hogy Isten szeretetének különös tárgyát képezik a magukra maradt árvák, a támaszt vesztett özvegyek s általában a segítségre szoruló emberek. Ezekkel szemben mutassuk meg, hogy szeretet él a szívünkben. Tudjunk adni, segítséget nyújtani, nem kényszerből, hanem szívünk indítására, hisz abból adunk, amit Istentől mi is úgy kaptunk. Ha betöltjük ezt a parancsot, akkor velünk lakozik az Úr s így tanujelét adjuk, hogy mi is az Úrral akarunk lakozni. Ha így a gyakorlatba átvisszük szent vallásunk tanításait, akkor nem hiába áll ez a templom s nem hiába járunk ide Isten imádására: akkor arról teszünk bizonyosságot, hogy Isten nemcsak velünk lakozik, hanem bennünk él és munkálkodik. Így válunk méltókká apáink szent hagyatékára, így remélhetjük, hogy lesz gyülekezetünknek, egyházunknak és hazánknak jövője. Isten tegyen mindannyiunkat ennek a jövőnek igaz harcosaivá.

Baráth Pál
nemescsói lelkész.

Esketési beszéd.

Máté 19, 5/b.

„Lesznek ketten egy testté“... látszólag ez az Ige nem mond többet, sem mélyebb gondolatot nem fejez ki annál a pogány közfelfogásnál, amely az úgynevezett keresztyének körében is hovatovább mindjobban uralkodóvá válik, t. i. hogy a házasság pusztán emberi érdekszövetség, üzlet, életközösség a külsőségekben, a materiális dolgokban, a földiekben, vagy a legjobb esetben testi szövetkezés a hus és vér törvényei szerint. Ez a felfogás jut kifejezésre mindazoknál, akik házasságukat csak a polgári törvények szerint kötik meg. De ha mélyebben tekintünk bele a felolvasott alapigébe és megpróbáljuk annak valódi értelmét megközelíteni, akkor csuda dolgokat fogunk kiolvasni belőle.

Ez az Ige nem azt mondja, hogy két test — vagy mondjuk így: két élet összetalálkozik, közös háztartásra lép, törvényesített szerelemben egyesül, hanem azt, hogy *eggyé lesz*. Eggyé lesz és marad akkor is, ha a világ, az élet kikerülhetetlen surlódásai, a tűnő évek robotja, megszokottsága, vagy éppen unalma megpróbálna közéjük furakodni, közéjük éket verni. Nem csak összekapcsolódik, hanem eggyé lesz, a férfi a nővel, a nő a férfivel, nem lélektani, még kevésbé testi, hanem a legnagyobb lelki értelemben. Nem hasonlóvá: ugyanazzá válik az izléstek, az erkölcsötök, a sírástok és a kacagástok. Egyek, széttéphetetlenül és örökké egyek maradtok még akkor is, ha a hivatás és a tűzhely különbözősége, vagy mérféldek százai, ezrei próbálnának is közétek állni. Egyek lesztek baráttal és ellenséggel, meg egymás hibáival és önmagatok kisértéseivel szemben is. Egyek lesztek egy egész életen át, még a halálban is.

De hát miért csak ezt mondja az Ige: „lesznek ketten egy testté“? Mert egy test, egy élet: egy lélek. Úgy vagyunk berendezve, hogy a lélek, az öntudat, az egyéniség egyes kóros elváltozásaitól eltekintve testi-lelki életünk egyetlen sajátos egyéni világot: egységet alkot. Ha tehát a ti két fél-életetek a házasság szent közösségében a fenti értelem szerint eggyé válik, akkor az nem pusztán testi egyesülést, hanem a test és lélek egységét: a teljes életet jelenti és kell is hogy jelentse nemcsak a mai napon, hanem addig, míg kettőtök koporsója közül a második is bezárul.

Ime, mennyi gazdagság van egy sokszor koptatott és ritkán megértett bibliai igében! Ilyen az élet maga is. Szegény, szürke és unalmas a kolduslelkek számára, taposó malom és hazugságerdő a sekélyes szívűek előtt, de végtelen gazdag kincseskamrája annak, aki benne a lélek szerint való élet gazdagságát keresi.

Éltetek csak úgy lesz igazi élet, házasságtok csak úgy lesz házasság, ha Isten áldása szenteli meg s ha Isten szerint éltetek azt. Oh bárcsak úgy lenne.

Hogy pedig egymással igazán egygyé lehessetek, forrjatok össze Krisztussal. Tőle kérjétek tanácsot, minden dolgokban kérdezzétek meg magatoktól s egymástól: „Vajjon Krisztus mit szól hozzá?” Az ő szeretete, igazsága, jósága és ereje legyen a tiétek. Legyetek az ő élő testének, az Anyaszentegyháznak hitvalló, hűséges, hitben-szeretben példás tagjai, mert aki Vele és Őbenne egymással összefort, azt semmi földi hatalom Tőle és egymástól el nem szakíthatja. Amen.

Takáts Béla
kaposvári lelkész.

Szent kötelék.

Temetési beszéd.

„A szeretet mindeneknek köteléke.” (Pál apostol.)

Némelyik koporsónál az az érzésünk, hogy abban nem egy elmúlásra vettetett test fekszik, hanem mintha egy kert legszebb virágainak lehullott szirmait szedték volna össze és helyezték volna el, s mintha a koporsó-fedél alól is kicsapna a hervadó szirmok gyengéd illata az elszintelenedett levelekből.

Az élet nagy színes réjtjén a Halál, e sötét kaszás járt s levágott egy színes, illatozó virágbokrot, s bár elfektette a sötétségben: mégis virág az, s mint a levendula letarolva válik igazán illatossá, úgy ez a levágott életvirág is. Hervadt virág-illat csap ki a koporsóból, amelyik körül hiányzik ugyan most már az élet megszínesítő napfénye, mégis képes megéreztetni egy elhullott élet minden illatozó szépségét. Csak olyan koporsónál van ez az érzésünk, amelyikben oly valaki nyugszik, aki életének törvénye a szeretet volt. Ő ezt az egyetlen élet-törvényt ismerte, ebből hajtott ki, mint gyökérből a sok ág: a gyöngédség, jóság, istenfélelem és emberszeretet. A szeretet az a szent kötelék, amelyik lelkét egybekötötte az elődeiével, — a multtal, a jelennel, mindennel, ami csak valamelyes lelki kapcsolatba jutott vele. S habár ez az élet el is mult, — mint az illat megéreztetni a kertet, ha nem is látjuk ezt, úgy az elhunytnak bennünket körülvevő lelke, szeretetének emléke édes illatárként borúl reánk s érezzük: ő még itt van s szívünkben elmulthatatlanul fog élni tovább . . .

Némelyik koporsónál az a csalóka érzésünk támad, hogy abban nem halott fekszik, hanem egy szendergő csupán, akiről azt gondoljuk: nem. nem halt meg ő, csak lehunyta a szemét, s mindent hall, ami körülötte történik. Azoknál van ez a csalóka érzésünk, akiknek az élete a tisztaságával és békéjével hasonlított egy tiszta, fenkölt álomhoz, akiknek élete oly észrevétlenül és csendesesen olvadt át a halálba, mintha valaki körülöttünk halkan jár-kelet s ép oly halkan és észrevétlenül egyszerre csak a kandalló melletti karosszékbe ül, behunyja a

szemét és elszenderedik. Ő az életben egy alvajáró biztonsá-
gával járt-kelt a diszharmóniák között, mert harmóniára volt
alkotva a lelke, mint mindenkié, akinek élet-törvénye a szeretet,
amely minden csúftól visszatart és eltaszít, s mindenhez vonz,
ami szép, ami e rög és e zaj fölé emel. A szeretet ösztönös
érzésével talált rá mindenre, ami megszépítő erejű volt. S ő
hirtelen egy csöndes zúgba lépett, alig is vettük észre, hogy a
halál karosszékébe ült, s az a csalóka hitünk támad, hogy
talán nem is halt meg, hanem csak szendereg s nem merünk
hangosan beszélni, nehogy megzavarjuk fenkölt álmait . . . Ez
mind azért van, mert a csendes, de állandóan tevékeny szer-
etet életét élte.

S ha mégis ráeszmélünk, hogy csalóka képzetek bűvölete
kápráztatott el bennünket, hogy ő örökre elszenderült s reánk,
mint valami addig csillogó napfényben álló tóra az alkonyat
sötéte hull, még akkor is kiemelkedik a bánat sötét tavából ő,
mint alkonyborította sötét tóból a hattyú fehér fénye. A szeretet
taván uszott. maga után fénybarázdát hagyva. Amerre elhaladt,
kigyúltak az élet partjai, kigyúltak a szívek. Átvonult a testvé-
reken, s maga után hagyta a testvér szeretetének fényes esz-
ményét. Átvonult családi életen s maga után hagyta a hitvesi
hűség s gyöngédség, az édesanyai és nagy-anyai szeretet meleg
fényét, s akinek az életén átvonult, mindenütt ottmaradt a lelke
előkelőségének az emléke. Átvonult a családi otthon fészken,
s ott is lehetett érezni a lényét, ahol már nem volt; amihez
a keze érintése ért, nem veszítette el az ő egykori közelségé-
nek emlékét.

Azt hiszem, az Úr azért nem szólígtatta lassanként magá-
hoz, hanem egyszerűen nagyhirtelen elragadta, mivel nagyon
szerette az Urat s az Úr is nagyon szerette őt. Egyszerűen
megfogta és karjaitokból a maga karjába emelte, mert az el-
hunynak szeretete csak visszasugárzása volt annak az isteni
szeretetnek, amely Jézusban megjelent, s az elhunyt egyike volt
ama keveseknek, akik őt valóban követték. Ez a szeretet Isten-
től jött, övele kötötte egybe, az övé volt, övé maradt, s hozzá
tért meg a szeretet kötelékénél fogva.

Egy élet hervadó virága hever a koporsóban. A virág a
földre nézve elhervadt, — tovább fog nyilni s illatozni az örök-
élet mezőségein, ahol minden a szeretetben gyökerezik, illatozik
és él. Szíve, e nemes szerszám, széttört, de a szeretetnek az
a dala, mely egyre kicsengett életéből, szívetekben halhatatlan-
nül zeng tovább. A szerszám maga most már egy másik világ
dallamát tanulja és fogja felétek zengeni, köszöntve benneteket
egykor a viszontlátás nagy pillanatában.

Kutas Kálmán
szombathelyi lelkész.

Temetési beszéd.

R. Gy. postafőellenőr, egy szerény lelkületű, gondos családapa fölött.

I. Pét. 3, 4.

Megragadó látvány a hegyormok felett keringő saskeselyű, amint méltóságteljes íveléssel végzi a maga félelmetes útját, — de szívünkhöz közelebb áll az erdők árnyában fészken ülő csalogány, amint az alkony csendjében éneklí a maga szelíd életdalát... Nagy fiai a nemzetnek azok a diadalmas hadvezérek és államférfiak, akiknek győzelmi, sikerei gyors fellendülést jelentenek népök történetében, — de egy ország állandó jóléte, tartós emelkedése, örök élete szempontjából fontosabb az az odaadó, zajtalan, hű munka, melyet a nemzet egyszerű fiai — az a sok százezer névtelen hős — végez napról-napra hangyaszorgalommal akár az ekevas mellett, akár a műhelyekben, vagy hivatalokban... Csodás dolgokat művelhet a sziklákat repesztő robbanó erő, — de áldásosabb a csendes esőcsepp, mely a maga szakadatlan, egyenletes és kitartó munkájával vájja a követ s porhanyítja a kemény rögöt... Ezért olyan „igen becses Isten előtt a szívnek elrejtett embere is a szelíd és csendes lélek romolhatatlanságával“.

Egy példás hűségű tisztviselőt temetünk itt, aki évtizedeken át ott állt az ország vérkeringésének egyik őrhelyén s végezte csendes szerénységben a maga felelősségteljes, fontos szolgálatát. Jutalmat nem várt érte. Kitüntetésre nem számított. Fényes karriér után nem törtetett. Erdemeivel nem dicsekedett. A nagy közösség — nemzete — iránti kötelességének tekintette hivatása teljesítését s teljesítette is, zajtalanul bár, de mindvégig páratlan hűséggel és lelkiismeretességgel.

Oh, Isten, adj ennek a hazának minél több ilyen csendes, hű munkást!...

Egy példás hűségű családapát temetünk itt, valóban a szívnek elrejtett emberét, aki szeretett hitvesével együtt sokszor nehéz gondok között, szinte erejét felülmúló áldozatok mellett nevelte édes gyermekeit. S mégis az volt a legnagyobb öröme, hogy értök áldozhatott s jövőjükért gondokat hordozhatott, — mert szívének minden szeretete mindhalálíg a családjáé volt. Nem ismert nagyobb boldogságot, mint amit a családi otthon nyújtott neki. Sokan rohantak el mellette, más örömöket hajszolva, — neki azonban legédesebb öröme az volt: otthon lenni, künn az ő körösparti kis kertjében elmerengni, meghitt órákban hitvesével együtt a jövőnek álmait szövögetni, vagy gyermekeinek körében — arcán csendes derüvel, lelkében az atyai büszkeség érzetével — elidőzni.

Oh, Isten, adj minél több otthonnak ilyen övéit önfeláldozóan szerető, gondos családapát!...

Egy példás hűségű szenvedőt temetünk itt. Hosszú idő óta viselte keresztjét, amely kivált az utóbbi hetekben egyre

súlyosabb teherként nehezedett reá. Más talán lázadozott volna türelmetlen szóval Isten ellen, — ő csendes lélekkel, reménykedve viselte sorsát. Más talán tele lett volna panasszal és nehézzé tette volna türelmetlenségével szeretteinek is az életét, — ő pedig elrejtette fájdalmait, elnémította panaszait, csakhogy megkímélje övét az aggodástól, az elcsüggedéstől.

Óh, Isten, add meg minél több léleknek azt az erőt, hitet és alázatot, amellyel felebarátunk viselte szenvedését! . . .

Ezt add meg most különösen ennek a szomorú özvegynek, ezeknek az elárvult gyermekeknek, ennek a gyászba borult egész családnak, hogy benned bízva hordozzák csendes szívvel a reájuk mért csapást.

Búcsúzó felebarátunk szíve elrejtett kincseinek emléke szolgáljon mindnyájunknak serkentésül arra, hogy a mi életünket is tegye Isten előtt becessé, családunknak és nemzetünknek áldásossá lelkünk szelidsége és csendessége. Ámen.

Kello Gusztáv
szarvasi lelkész.

Illusztrációk.

Lukács 16, 1–12: Tengerparti öreg halászkunyhókban még mindig él egy évszázados mese, amely arról regél, hogy a nagy tenger kellős közepén van egy apró kis sziget, amelynek partjára minden évben kivetődik egy szegény hajótörött. Koldus-szegényen, ruhátlanul érkezik meg s a sziget őslakói mégis mindjárt királlyá választják egy esztendőre. Vigan él az új király. Csakhamar elfelejti minden előbbi nyomorúságát, uralkodik és parancsol népe felett.

De a szigeten él egy nagyon öreg ember is, akinek meg az kötelessége, hogy időnként figyelmeztesse a királyt arra, hogy mulandó uralkodása gyorsan siet a végéhez. Az öreg így beszél: „Királyi mivoltod nem tart örökké! Elhanyaglik az esztendő, és más kapja meg a trónt, más a királyi koronát. Néked nem marad más, csak egy üres hajó, amelyen elvitorlázol innét idegen, ismeretlen ország partjai felé s oda megint koldus-szegényen, mezitelenül érkezel meg. Jól eszedbe vedd hát tanácsomat! Míg király vagy és módodban áll, szereltesd fel egy hajót országunk kincseivel s abban a másik országban előre építtessd meg jövődöd palotáját, hogy oda térhess, amikor itt elmulik minden te országlásod. De mindezekkel siess, siess, mert elmulik minden te napod!” Így beszél a kicsi sziget öreg vándora.

. . . A mesemondás minket is tanít. Minden ember úgy érkezik erre a földre, mint a hajótörött: koldus-szegényen, mezitelenül. Földi életünk királysága csak arasznyi lét. Rövid uralkodás után menni kell innen. Az üres hajó nem más, mint

a koporsó, az ismeretlen ország, az örökkévalóság. Siess felszerelni a hajót a hívő szív kincseivel, építsd meg maradandó házat, vess a léleknek, hogy a lélekből arass örök életet. Siess, ez a földi vándorlás rövid alkalom az örökkévalóság megragadására.

*

Lukács 19, 41—48: ... Szolgálatát után régi falujába tért vissza az öreg matróz, s egyike lett a falu leggonoszabb embe-
reinek. Iszákos volt, káromkodott, esküdözött. Szinte kéjelgett a maga rettenetes bűneiben. Az egyik vasárnap nagy szenzá-
ciója volt a falunak: Spurgeon prédikált a kis kápolnában. Az istentelen matróz is meghallgatta az igehirdetést, amely arról beszélt, hogy Jézus megsiratta Jeruzsálemet, megsiratta Jeru-
zsálem lakóit, s velük együtt megsiratót minden embert, engemet is, tégedet is. Ez a gondolat megérintette a lelkiismerétét a matróznak is, és magában így okoskodott: Hát tényleg, Jézus annyira szeretett engemet is, hogy sírva-sírt elveszett és elkár-
hozott voltomon?!... Néhány napi lelki küzködés után felke-
reste lelkipásztorát és meggyóna neki élete nagy bűneit. „Hat-
van évig a Sátán zászlaja alatt szolgáltam, de most itt az idő,
hogy más Urat válasszak magamnak. Meg kell halni az ó-em-
bernek, hogy feltámadjon az új ember. Jézus engemet sirató
könyvei nem engednek a régi uton... új zászló alá állok...
Lelkipásztoromnak tudomására adom, hogy mostantól fogva az
a Jézus lesz vezérem, akit idáig megvettem“...

... A régi evangéliomot prédikáljuk... ma is elibénk
ragyognak a minket sirató Jézus könnyei. Lesznek-e ma is,
akiket új életura indítanak el a szeretet könnyecseppjei, a Krisz-
tus könnyei?...

*

Utazás közben az evangéliom felett gúnyolódó társaságba
keveredett bele egy lelkész is. Természetesen nem tudott hall-
gatni, amikor utitársainak minden szava azt a Krisztust bántotta,
akinek szolgálatára esküvel kötelezte el magát. Ám — amint
ilyenkor történni szokott — a lelkész ellenkező szavaira még
nagyobb erőt vett a gúnyolódásnak és az élcelődésnek vihara.
A lelkész szívfájdalma végre is könnyekben oldódott fel. Elhall-
gatott... csak a könnyei beszéltek tovább. De a gúnyolódás
is elhallgatott!... Nem sok idő múlva az egyik utitárustól levél
érkezett, amelynek sorai a többek között ezeket mondták:
„A Krisztust védő szavaira már nem emlékezem, de szemének
könyvei most is a szívemet égetik. Nincs azóta nyugalom.
Most e levélben kérem: bocsásson meg nekem azért a Krisz-
tusért, akit én is gúnyoltam. A könnyei megráztak és meg-
térítettek!“...

... Ime a könny hatalma! Amit nem tud megcselekedni
a szó semmiféle ereje, amit nem tud megváltoztatni sem a ké-
rés, sem a dorgálás, amikor már minden veszni látszik, ott még
mindent megváltoztathat egy alágördülő könnyecsepp hangtalan

beszéde... Hogyan tekintesz az édesanyád, a feleséged, a gyermeked könnycseppjeire?...

*

Lukács 18, 9—14: ... Péter oldenburgi nagyherceg, aki 1900-ban halt meg, végrendeletében meghagyta, hogy síremlékére Lukács evangéliomából a 18. fejezet 13. versét véssék fel: „A vámszedő pedig távol állván... monda: Isten légy irgalmas nekem bűnösnek!“...

Az alázatosság mélyen megható szavai ezek, amely tudja, hogy Isten trónusa előtt a nagyhercegek is csak egyet kérhetnek: feloldozó, bűnt eltörlő kegyelmet!

Roi misszionárius, aki különösen a zsidók megtérítése érdekében fáradozott sokat, egyszer Ausztria nagyobb városait látogatta meg, ahol a zsidók körében nagy mozgalom indult ellene. Roi az egyik városban a zsidók esti összejövetelén akart résztvenni és megkereste a zsinagógát. Az előcsarnokban a bejárat fölött ez a felírás díszelgett: „Íme az Úrnak kapuja, amelyen az igazak mennek által!“ Roi fennhangon elolvasta az írást, a szolga pedig csodálkozott, hogy az ismeretlen idegen héberül is tud. Mindjárt tessékelte is befelé, a zsinagógába, ahol a rabbi és hívei az esti imádságot mondták. A szolga biztatására azonban Roi így felelt: „Nem hiszem, hogy én ezen az ajtón bemehetnék!“... „De miért nem?“... kérdezte a szolga. „Azért, mert én nem vagyok igaz!“... válaszolta Roi. Rövid kinntartózkodás után azonban mégis bement és az imádság végén vitába szállt a jelenlévőkkel az ember igaz-voltáról. Roi hangoztatta, hogy a zsidók között sincs egyetlen egy igaz sem, mert az Isten parancsolatait nem töltik be. Figyelmeztette őket a IX. és X. parancsolatra, melyek már a gonosz kívánságot is az Isten ítéletének mérlegére teszik s felgerjedő indulatainkat is bűneink közé sorolják. Ezen közben megszólalt az egyik résztvevő: „No igen, ha ilyen szigorúan vesszük a parancsolatokat, akkor én sem vagyok igaz“... „Már pedig írva áll — folytatta Roi — átkozott mindaz, aki a törvény betűjét meg nem tartja. Csak egy valaki volt igaz a földön, Jézus Krisztus, aki igazságunk lett nekünk az Isten színe előtt.“

... Gondoljunk erre mi is mindenkor, ha könnyörgő kezünket Isten felé emeljük.

*

Márk 7, 31—37: Az egyik hívő szívü orosz író megemlékezik írásaiban arról a jó családból származott ifjúról, aki a züllésnek mindig mélyebb és mélyebb lépcsőjére került, végre is azután az anarchisták társaságába keveredett. A fiú azonban megbánta, hogy olyan mélyre süllyedt és teljesen szakított az anarchistákkal. Régi társai azonban nem nyugodtak. Rálestek és sötét éjjel az egyik fordulónál kénsavval szemközt öntötték. A megtévedt fiúnak nemcsak az arcát égette össze a maró folyadék, de mind a két szemét is tönkretette. Borzalmas kínok közt, megvakultan feküdt a kórházi betegágyon. Szenvedése

napjaiban meglátogatta a beteget az orosz előkelők egyik istenes tagja, akiben a Zinzendorf Miklós lelke élt és munkálkodott s aki ismételten bizonyosságot tett a vak fiú előtt a Krisztusról. Az előkelő orosz szolgálatát megáldotta az Isten s megtalálta a kulcsot a szerencsétlen szívéhez: feltárult a beteg előtt a Krisztus evangéliomának minden szépsége és értelme. Ennek a világnak ragyogása mindörökre eltűnt vak szemei előtt, de helyette meglátta annak a világnak minden csodáját, amelyet Isten készített az Őtet szeretőknek. Amit saját magának bűne és emberek gonoszsága összetörött, azt pótolta Isten kegyelme mennyei látomások boldogságával.

... Testi életünk sok nyomorúsága vezessen minket is a gyógyító Krisztushoz.

*

Lukács 10, 23—37: ... Az egyik elemi iskola kis növendéke nyilvános előadásban akarták bemutatni az irgalmas samaritánusról szóló példázatot. A vezető már mindegyiknek kiosztotta a szerepet is, a szöveget is. Az egyik fiú lett az ismeretlen nevű szerencsétlen, akit a rablók megsebesítettek és félholtan az utszélien hagytak. Mások vállalkoztak a rablók szerepére, akik ijesztő álarcban végrehajtják a támadást. A pap és a levita szerepét is kiosztották és elkezdődött a szerep-tanulás. Már a próbáknál tartottak, amikor egyszercsak tanítója elé áll az a fiú, akinek a szívtelen pap szerepét kellett volna eljátszani és szepegeve arra kérte: adjon neki valami egészen más szerepet, mert ő még játékból sem akar olyan szívtelen ember lenni, aki nem könyörül a szegényen...

... Gyermekekajk bezéde — gyermekszív mélysege! A keresztyén világ társadalmi életében hányszor látjuk, hogy az irgalmas samaritánus példázatának minden szereplője fölös számban kikerül, csak az irgalmas samaritánus szerepe nem talál emberre... Vajjon földi életemben én melyik szerepet játszom el?

... A nagy világháború alatt az egyik francia hadikórházban az egyik vörös keresztos hölgy különösen meleg figyelemmel ápolta egy német katonát. Szemére is vetették néki, hogy több gondja van az ellenség fiára, mint saját véreire, a beteg francia katonákra. Az ellenséget dédelgeti, ahelyett, hogy nemzete sebélt kötöznél!... „Én csak azt teszem — hangzott a válasz — amit német földön tesz egy német édesanya az én francia katonámmal, az én fiammal. Nézzék itt a levél, amit egy német hadikórházból a fiam írt. Éppen ma kaptam. Nézzék itt a fényképe annak a német asszonynak, aki gondos ápolással a fiam életét mentette meg!... Kézbeveszik a fényképet s a német sebesült az édesanyjára ismer...

Véres lövészárkok felett, gyűlölködő népek felett az irgalmasság angyala szállt el, valami a Krisztus beszédéből.

*

Lukács 17, 11—19: Jeruzsálem mellett az olajfák hegyén még ma is megvan egy nagyon régi siremlék. Kőoszlopokkal

van körülkerítve és kisebb-nagyobb kövekből már egészen nagy halom fekszik a sír felett. A mohamedánok, ha erre a helyre jutnak, mielőtt a siremléket elkerülnék, követ ragadnak és ezzel a kiáltással dobják azt a sír fölé: „Mindörökre átkozott az, aki a szülője ellen vétkezik!“... A kőhalom alatt egy háladatlan gyermek fekszik, egy gonosz királyfi, aki fegyvert emelt atyjára Dávidra. A kővel agyondobált sír: Absolon sírja... A hálátlanság ijesztő helye, évezredes átkoknak helye.

*

I. Vilmos császárról jegyezték fel, hogy még szolgájától sem vett el soha semmit anélkül, hogy hálájának és köszönetének valami apró szóval bizonyosságát ne adta volna.

... Naponként mennyi áldás hull öltünkbe Isten kezéből, még akkor is, amikor talán észre sem vesszük, de a mi szívünket is elkapja a hálátlanság ördöge és némán hallgatunk, pedig szüntelen hálát kellene adni az ajándékok Istenének.

*

Máté 6, 24—34: Forró nyári napon, kiégett mezők között kocsizott a lelkész egyik távoli filiájába, hogy egyik beteg hívéhez az úrvacsora szentségét elvigye. Kocsijával utolért egy asszonyt, aki egy nehéz kosárral a fején gyalogosan tartott a másik falu felé. A lelkész felvette kocsijára az asszonyt, aki azonban a kocsin is fején tartotta jól megterhelt kosarát. Nem állhatta ezt szó nélkül a lelkész és megszólalt: „Hát a kosarát miért nem teszi le a fejről a kocsi fenekére?“... „Ejnye, de igaza van a Nagytiszteletű úrnak — válaszolt az asszony — én erre nem is gondoltam!“

... „Lássá, lássa, ilyenek vagyunk mi többé-kevésbé mindnyájan. Jézus felvesz bennünket az ő kegyelmének kocsijára, megmutatja gondoskodó szeretetét, de nehéz gondjainkat, életterhünk megannyi keservét mégsem tesszük le lábainhoz, magunk akarjuk hordozni tovább is véres verejtékkel. Elfelejtjük, hogy aggodalmaskodásunkkal őt bántjuk meg, aki tenyerében tartja az egész világot.

*

Lukács 7, 11—17: Sok híres festő megörökítette már a halál diadalmenetét. Az egyik leghíresebb festő vásznán a következő képet látjuk (Spangenberg: A halál menete.): Hosszú fekete köntösében megy elől a halál s folytonosan rázza a „lélek-harangot“. Utána végeláthatatlan sorban, gyermekek és öregek, fiatal lányok, nem egy mirtusz-koszorúval a fején, masíroznak utána kemény nézésű harcosok teljes fegyverzetben, vonulnak a betegek és az egészségesek, előkelők és szürke névtelenek. Borzalmas, szinte megrázó ereje van a képnek. Mi is láttuk már a halál diadalmenetét, talán nem is képen, hanem a valóságban. Könny és borzalom jár a nyomában.

Istennek legyen hála, hogy mi nemcsak ezt a képet ismerjük, nem csak a halál diadalmenetéről beszélhetünk, hanem ismerjük az élet diadalmenetét is, öröm és fény jár annak a

nyomában. Az élet diadalmenetét Jézus nyitja meg. Ő maga a feltámadás és az élet. A halál diadalmenetét ő változtatja át az élet diadalmenetévé. Krisztussal járva, mivelünk is az történik, amit Bach János Sebestyén élt át. Hallgatta, hallgatta a Szentháromság utáni 16. vasárnap evangéliomát s lelkében egyszerre megfogalmazott két híres zeneszerzeménye. Az egyik búsongva szól a halál erejéről, mindent eltipró, szörnyű hatalmáról, a másik újongva zengi utána az élet himnuszát: „Él Jézus! hát mit bánkódom!“...

A naini ifjú koporsójánál két nagy hatalom találkozik: a halál és az élet... s az élet győz!

Nagy Miklós

zalaegerszegi lelkész.

Könyv- és folyóiratismertetés.

Dicsőség Istennek! Irta: Dr. Hegyaljai Kiss Géza. Templomi imakönyv. Előfohászok, ünnepi, vasárnapi, alkalmi imádságok és áldások. — Tartalom: I. Előfohászok. II. Ünnepi imádságok beszéd előtt, beszéd után: Adventben. Karácsonykor. Óév estéjén. Újévkor. Böjti úrvacsoraosztáskor. Virágvasárnap. Nagypénteken. Husvétkor. Áldozócsütörtökön. Pünkösdkor. Bűnbánati vasárnapokon. III. Vasárnap délelőtti imádságok. IV. Vasárnap délutáni imádságok. V. Alkalmi imádságok beszéd előtt, beszéd után: Március 15-én. Anyák napján. Hősök napján. Iskolai évváró ünnepen. Konfirmációi ünnepélyen. Ujkenyéri úrvacsoraosztáskor. Iskolai évnnyitó ünnepen Október 6-án. Ujbori úrvacsoraosztáskor. VI. Könyörgések betegekért. VII. Krisztus Urunk imája. VIII. Tízparancsolat. IX. Apostoli Hitvallás. X. Áldások. — A fekete kötésben, szép nyomással, jóminőségű papíron megjelenő könyv nyár végére hagyja el a Debreceni Városi Nyomdát. Ára kb. 4—5 P lesz. Megrendelhető szerzőnél: Dr. Hegyaljai Kiss Géza református lelkész, Belsőbcs, Borsod megye.

Barth Károly debreceni előadássorozata az eleveelrendelésről — A debreceni Tisza István Tudományegyetem Református Hittudományi Karának közreműködésével szeptember hó 28—30. napjain rendezi a debreceni református egyházmegye szokásos theologiai továbbképző tanfolyamát, amelynek ez alkalommal különös jelentőséget kölcsönöz az a tény, hogy ennek keretében tartja meg Barth Károly, a bázeli egyetem világhírű professzora nagy előadássorozatát az eleveelrendelésről. Az előadások pontos magyar tolmácsolásáról megfelelő gondoskodás történt. A tanfolyam tagjai által az előadások alatt írásban feladott tárgyi kérdésekre az utolsó nap délutánján Barth Károly összefoglaló feleletet ad. A tanfolyam áhítatait és megbeszéléseit a hittudományi kar tagjai és parókus lelkészek vezetik. A tanfolyamon résztvenni óhajtok a jelentkezési díj (debrecenieknak két pengő, nem-debrecenieknak egy pengő 50 fillér) egyidejű megküldésével tudassák ezirányú szándékukat Ördög Lajos református lelkésszel, Pocsaj, Bihar vm. A tanfolyam hallgatóinak olcsó és jó közös étkezésről a kollégium tápintézete gondoskodik. Akik ezt külön kérik, azoknak elszállásolásáról is gondoskodik a rendezőség. A tanfolyam részletes programját rövidesen szintén közöljük.